

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΣΤ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, 1. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979 | ΑΡΙΘ. 22

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΙ Η ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΑ ΝΕΟΤΗΣ ΜΑΘΗΣΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΝ

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

« ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ,,

Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

β'. Ἡθοπλαστικὰ βιβλία.

1. Ἡ γνῶσις, λέγει Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, τελειώσις ἐστὶν ἀνθρώπου, ὡς ἀνθρώπου· ἀλλὰ διὰ τῆς τῶν θείων Γραφῶν συμπληρουμένη καὶ τελειουμένη». Διὰ τῶν Ἁγίων Γραφῶν ὁδηγεῖται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν Θεογνωσίαν καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν ἀνθρωπογνωσίαν. Διὰ τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἀνάγεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ κατάληψιν, ὡς τοῦ μόνου ἐφετοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος μακαρίζεται, προάγεται πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς καὶ συνθεοῦται μετὰ τοῦ ὑπερτάτου ἀγαθοῦ, ἦτοι αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ! Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κλήμης ἀναφωνεῖ μετὰ τοῦ Παροιμιαστοῦ: «Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ» (8,22) καὶ «Κύριος δίδωσι σοφίαν, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γνῶσις καὶ σύνεσις» (Παροιμ. 2,6). Ἡ διὰ τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἀπο-

κτωμένη Θεογνωσία ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὴν Θεοσεβειαν, διαμοιοῦσα τῷ Θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν τὸν ἄνθρωπον, κατὰλληλον ἐπιγράφεται διδάσκαλον Θεόν, τὸν καὶ μόνον ἀπεικάζει κατ' ἀξίαν δυνάμενον ἄνθρωπον Θεῷ» (Κλήμ., Προτρ. 8,197). Ὁ Κλήμης, ὁ θαυμαστὴς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ τὴν ἀνθρωπογνωσίαν κτησάμενος ὅσον ὀλίγοι καὶ τὴν ἀληθῆ Θεογνωσίαν διὰ τῆς Θεοσεβείας ἀποδείξας, στεντορεῖα τῇ φωνῇ καλεῖ τὸν «ἄνθρωπον» νὰ γίνῃ ἀληθῆς «Ἄνθρωπος». Πρὸς τοῦτο ἐν μόνον ἀπαιτεῖται, νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν δημιουργόν του καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τοῦτον ὡς Πατέρα του. Ἀλλὰ τοῦτο θὰ τὸ ἐπιτύχῃ μελετῶν καὶ ἐντρυφῶν εἰς τὰς Ἁγίας Γραφάς: «Ἄνθρωπος εἶ, λέγει ὁ Κλήμης, τὸ κοινότατον ἐπιζήτησον, τὸν δημιουργήσαντά σε Ὑἱὸς εἶ, τὸ ἰδιαίτατον ἀναγνώρισον, τὸν

Πατέρα» (Προτρ., 8,213B). Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν, ὁ ὁποῖος ἐποικοδομεῖται ψυχικῶς διὰ τῆς μελέτης τῶν Ἀγίων Γραφῶν, οὗτος οἰκοδομεῖται ἐν δικαιοσύνῃ, ἐπιτελῶν ὁ ἴδιος τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐπιτυγχάνει οὕτω πως τὴν πρὸς τὸ θεῖον ἐξομοίωσιν, ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατὸν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. «Ἐὔρες τὸν Θεόν; Ἔχεις τὴν ζωὴν» (8,224A), ἀναφωνεῖ ὁ Κλήμης. Καὶ λοιπὸν «ζητήσωμεν, ἵνα καὶ ζήσωμεν». Ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι «ἀθάνατος ἄνθρωπος, δικαιοσύνη οἰκοδομούμενος, ἐν ᾧ τὰ λόγια τῆς Ἀληθείας ἐγκεχάραται. Ποῦ γὰρ ἀλλαχόθι ἢ ἐν σώφρονι ψυχῇ δικαιοσύνην ἐγγραπτέον; Ποῦ ἀγάπην; Αἰδῶ δὲ ποῦ; Πραότητα δὲ ποῦ»; (8,224B). Ποῦ τὴν Πίστιν, τὴν Ἐλπίδα καὶ τὴν Ἀγάπην, τὸ τρίπτυχον τῶν ὑψίστων ἀρετῶν θὰ διδαχθῶμεν καὶ θὰ καταστήσωμεν καὶ κτῆμα τῆς ψυχῆς μας, ἢ μελετῶντες τὰς Ἀγίας Γραφὰς καὶ ἐξ αὐτῶν διδασκόμενοι καὶ ἐμπνεόμενοι θὰ δυναθῶμεν νὰ καταστῶμεν «τέκνα φωτὸς γνήσια». «Θεὸς ἔρω» διακατέχει τὴν ψυχὴν τοῦ θεοσεβοῦς μελετητοῦ τῶν Ἀγίων Γραφῶν: «Ὁ γέ τοι οὐράνιος καὶ θεῖος ὄντως ἔρω, ταύτη προσγίνεται τοῖς ἀνθρώποις, ὅτ' ἂν ἐν αὐτῇ που τῇ ψυχῇ τὸ ὄντως καλόν, ὑπὸ τοῦ θείου Λόγου ἀναζωπυρούμενον, ἐκλάμπειν δυναθῇ» (8,236). Διὰ τῶν Ἀγίων Γραφῶν θὰ διδαχθῶμεν ὅτι ὁ παντοδύναμος Δημιουργός, τὰ πάντα διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐδημιούργησεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. «Τὰ πάντα τοῦ Θεοῦ καὶ κοινὰ ἀμφοῖν τοῖν φίλοιν τὰ πάντα, τοῦ Θεοῦ καὶ Ἀνθρώπου» (8,245A)!

2. Τὸ θέμα τῆς ὠφελείας ἐκ τῆς μελέτης τῶν Ἀγίων Γραφῶν δὲν ἐξαντλεῖται. Ἄλλ' εἶναι τόσο σπουδαῖον καὶ τόσο ἀναγκαῖον πρὸς διάπλασιν τῆς παιδικῆς ψυχῆς ἤδη ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας, ὥστε ἀξίζει νὰ εἰπωμέν τινά, ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν, ραμφίζοντες ἐκ μαρτυριῶν ἡμετέρων τε καὶ ξένων

περὶ τῆς ἀξίας καὶ ὠφελείας ἐκ τῆς μελέτης τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Ἀποφεύγω ν' ἀναφέρω τὰς γνώμας καὶ τὰς παραινέσεις τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς μελέτην τῶν Ἀγίων Γραφῶν, διότι τοῦτο θὰ ὠδήγει ἡμᾶς εἰς μακρὰν ἐκθεσιν, ἀκόμη καὶ συγγραφὴν εἰδικῆς μελέτης. Ἄλλωστε ὑπάρχει πλουσιωτάτη βιβλιογραφία περὶ τῆς Βίβλου καὶ παρ' ἡμῖν, ὥστε ὁ βουλόμενος θὰ ἠδύνατο ἀνατρέχων καὶ εἰς τὰ ἔργα ταῦτα ν' ἀντλήσῃ ὅ,τι χρήσιμον καὶ ἐπωφελές. Καὶ ὡς πρώτην γνώμην περὶ τῆς ἀξίας καὶ σπουδαιότητος καὶ ὠφελιμότητος ἐκ τῆς μελέτης τῶν Ἀγίων Γραφῶν, ἀναφέρω τὴν ἣν διετύπωσεν ὁ πρῶτος Δ/ντῆς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν καὶ ἄριστος χειριστὴς τοῦ καλάμου, Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, εἰς δύο κύρια ἄρθρα ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ». Ἐν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ (ἀριθ. φ. 39, ἔτ. ΙΑ' τῆς 30ῆς Σ/βρίου 1933, ἔγραψεν ὁ ἀοίδιμος Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκός: «Ἡ Ἀγία Γραφή, ὡς βιβλίον διάφορον τῶν λοιπῶν βιβλίων, δὲν δύναται νὰ ἀναγινώσκηται καθ' ὃν καὶ αὐτὰ τρόπον. Ἡ Ἀγία Γραφή, περιέχουσα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, εἶναι ὅλως διάφορος τῶν ἄλλων βιβλίων κατὰ τοῦτο, ὅτι σημαίνει πολὺ περισσότερα τῶν ὅσων λέγει. Ὅταν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ὁμιλῶμεν ἢ γράφωμεν τι, ὁ λόγος μας ἐρμηνεύει μίαν ἔννοιαν, μίαν σκέψιν, ἐν πρᾶγμα. Ὅταν ὅμως τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ὁμιλῇ, τὰ λόγια του σημαίνουν ἀπειρίαν πραγμάτων. Δυνατὸν ταῦτα ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ φαίνωνται ἀποτελοῦντα ἐν ἀπλούστατον μάθημα, περιέχοντα μίαν ἀπλουστάτην διδασκαλίαν, καταληπτὴν καὶ εἰς μικρὸν παιδίον ἀκόμη. Ὅπισθεν ὅμως τῆς ἀπλολογίας ταύτης καὶ εἰς τὸ βάθος αὐτῆς ἡ πνευματικὴ ὕρασις καὶ ἡ αἴσθησις τῆς πίστεως ἀντιλαμβάνονται πλοῦτον βαθειῶν ἐννοιῶν».

3. Καὶ εἰς κύριον ἄρθρον ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» ὁ ἀοίδιμος Καθηγητὴς (ἔτ. ΙΔ'

Η ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(6-7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979)

Τὴν 6 Νοεμβρίου ἐ.ἔ. συνεκλήθη ἐκτάκτως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς πλήρωσιν τῶν χηρεύοντων θρόνων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἰωαννίνων καὶ Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν, ὡς καὶ δι' ἄλλα θέματα ὑπηρεσιακῆς φύσεως, κατὰ τὸ ἀκόλουθον πρόγραμμα ἐργασιῶν.

ΤΡΙΤΗ 6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

6.30' - 8.30'.

Ἐναρκτήριος Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱεράς Μονῆς Πετρακῆ, Ἱερουροῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρπενησίου κ. Νικολάου.

8.30' - 9.00'.

Προσφορὰ ἀναφυκτικῶν.

9.15'

Ἐναρξεις, προσφώνησις Μακαριωτάτου Προέδρου.

Ἀντιφώνησις ὑπὸ τοῦ πρώτου τῆ τάξει τῶν Σεβ. Συνέδρων, Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου.

Ἐκλογή τριμελοῦς ἐκ Σεβασμιωτάτων Συνέδρων Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Τύπου εἰς ἐφαρμογὴν τῆς παρ. 3 τοῦ ἀρθροῦ 4 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1) 1977 Κανονισμοῦ «περὶ ἐργασιῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Πλήρωσις τοῦ χηρεύοντος Μητροπολιτικοῦ θρόνου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων.

11.00' - 11.30'.

Διάλειμμα.

Πλήρωσις τοῦ χηρεύοντος Μητροπολιτικοῦ θρόνου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν.

ΤΕΤΑΡΤΗ 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1979

9.00'.

Ἐναρκτήριος προσευχή.

Ἀνάγνωσις καὶ ἐπικύρωσις Πρακτικῶν.

Ἐγκρισις Κανονισμοῦ περὶ ΟΔΕΠ.

11.00'.

Διάλειμμα.

Ἀποφάσις ἐπὶ τῆς ἀσκηθείσης αἰτήσεως ἀκυρώσεως ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας κατὰ τῆς ληφθείσης εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς 13.10.1978 ἀποφάσεως, ὡς καὶ πάσης συναφοῦς Πράξεως ἐν σχέσει μετ' ἀπονομῆν τίτλων.

Ἑπηρεσιακά.

★

Μετὰ τὴν τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Σεργίου Θ. Λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν τῇ Ἱερά Μονῇ Πετρακῆ Ἱ. Ναῶ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρ-

φ. 7 τῆς 15 Φ/ρίου 1936) γράφει: «Βιβλίον παράδοξον! Οὐδεὶς περατώσας τὴν ἀνάγνωσιν του αἰσθάνεται ὅτι τὴν συνεπλήρωσε· τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν ἀποκομίζει καὶ μετὰ πολλῶν τῶν ἀνάγνωσιν· πάντοτε αἰσθάνεται ὅτι ἢ παρέλειψέ τι, ἢ ὅτι οὐχὶ πάντα ἐνόησε. Καὶ μεθ' ἐκάστην ἀνάγνωσιν ὁλονὲν νέον τι ἀνακαλύπτει, ὡς ἀνακαλύπτει νέους ἀστέρας ὁ ἀστρονόμος μεθ' ἐκάστην μελέτην τοῦ οὐρανοῦ. Θαῦμα θαυμάτων καὶ ἀσύγκριτον ἐχαρακτήρισε τὸ Εὐαγγέλιον Μαρκίων ὁ γνωστός μέγας γνωστικός τοῦ β' αἰῶνος· δὲν

δύναται νὰ τεθῆ παρὰ τὰ οἰαδήποτε ἄλλα βιβλία, οἰασδήποτε ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας προϊόντα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀπλῶς ὑπέρτερον αὐτῶν νὰ λογισθῆ· τὸ Εὐαγγέλιον κεῖται ἔξω τῶν ἀνθρωπίνων βιβλίων, εἶναι ἄλλο βιβλίον, ἄλλης τάξεως καὶ κατηγορίας, ὑπερανθρωπίνης».

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

1600 ΕΤΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (379 — 1979)

ΕΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ (14—17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ)

Τὴν 1η Ἰανουαρίου συμπληρώθηκαν 1600 χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμηση ἑνὸς μεγάλου ἀνδρα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἱστορίας καθόλου, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, Μητροπολίτη Καισαρείας τῆς ἐλληνικῆς Καππαδοκίας. Τὸ γεγονός ἐορτάσθη καὶ ἐορτάζεται σὲ πολλὰ πνευματικά πανεπιστημιακὰ ἐπιπέδου ἰδρύματα τοῦ κόσμου.

Ἐδῶ στὴν Ἀθήνα ὅμως, στὸ κλεινὸ τοῦτο ἄστυ, ἡ συγκυρία εἶναι συγκινητικὴ καὶ ἐντυπωσιακὴ: Τῆ στιγμῇ ποὺ ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ μ' εὐλάβεια τὸν Πατέρα καὶ Διδάσκαλό της Βασιλείου, τὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν τιμᾷ τὸν ἐπιφανέστερο φοιτητὴ του (γιὰ τοὺς μετακλασσικούς χρόνους). Ἐκκλησία καὶ Πανεπιστημιακὸ πνεῦμα συναντιῶνται στὸ πρόσωπο τοῦ Βασι-

λείου, γιατί ὁ ἱερός αὐτὸς ἀνδρας συγχρόνως ὑπῆρξε καὶ κατεξοχὴν φορέας τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ καὶ περιλαμπρὸς ἐκπρόσωπος τῆς ἐλληνικῆς παιδείας.

Τὰ δύο αὐτὰ πνευματικά μεγέθη, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἐλληνικὴ παιδεία, μολοντοὶ διαφορετικῆς τὸ καθένα φύσεως, ἔδρασαν μὲ τόση γνησιότητα στὸ στήθος τοῦ Βασιλείου, ὥστε αὐτὸς νὰ δημιουργήσῃ ἔργο ὑψηλὸ, διαχρονικὸ, πολυσήμαντο, ἔργο ποὺ ἀναγνώρισαν ὅλοι, ἔργο ποὺ ἀνέδειξε τὸ δημιουργό του σὲ Οἰκουμενικὸ Διδάσκαλο.

Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξη γιὰ τὴν οἰκουμενικότητα τοῦ Βασιλείου. Στὶς ἐορτὲς ποὺ ἔγιναν στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ τιμηθῇ ὁ Βασιλείου καὶ ποὺ ἀρχισαν ἀπὸ τὸ χῶρο

χῶν, ἀρχισαν αἱ ἐργασίαι τοῦ Σώματος, κατὰ τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν.

Ὡς πρῶτον θέμα εἰσήχθη ἡ πλήρωσις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκλογῆς ἀνεγνώσθη ἔνστασις τεσσάρων Μητροπολιτῶν (Σεβ. Σιδηροκάστρου, Δρυϊνουπόλεως, Κερκύρας καὶ Ὑδρας) κατὰ τῆς ἐκλογιμότητος τοῦ ἀπὸ Ἰωαννίνων Σεβ. Γαρδικίου κ. Θεοκλήτου. Ἡ ἔνστασις, τεθεῖσα εἰς ψηφοφορίαν, ἀπερρίφθη διὰ ψήφων 50. Ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐνστάσεως ἐψήφισαν 7 καὶ 12 ἐδήλωσαν «ἀπέχω», ἐνῶ κατὰ τὴν ψηφοφορίαν ἦσαν ἀπόντες 6 Μητροπολίται.

Ἐἶτα ἀπεφασίσθη, διὰ πλειονοψηφίας 47 ψήφων, ἡ δι' ἐκλογῆς (οὐχὶ διὰ μεταθέσεως) πλήρωσις τῆς Μητροπόλεως ταύτης. Κατηρτίσθη δὲ τὸ «Τριπρόσωπον» τῶν ἐκλογιμῶν ἐκ τῶν Σεβ. Γαρδικίου κ. Θεοκλήτου (ψῆφοι 46), Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Γαρυφάλλου (ψῆφοι 14) καὶ Ἀρχιμ. Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου (ψῆφοι 5), ἐξ ὧν τελικῶς ὑπερψηφίσθη ὁ Σεβ. Γαρδικίου κ. Θεοκλήτος, διὰ ψήφων 45.

Ἀκολούθως ἡ Ἱεραρχία προὐχώρησεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χίου. Ἀποφασισθείσης, διὰ πλειονοψηφίας 61 ψήφων ἔναντι 8, τῆς πληρώσεως δι' ἐκλογῆς ἐγένετο ἡ ψηφοφορία διὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ «τριπρόσωπου» ψηφοδελετίου, ἀπαρτισθέντος ἐκ τῶν Ἀρχιμ. Διονυσίου Μπαϊρακτάρη (ψῆφοι 48), Ἀρχιμ. Δαμασκηνοῦ Βράκα (ψῆφοι 18) καὶ Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Βέτιμη (ψῆφοι 13). Ἐκ τούτων ἐν συνεχείᾳ ἐξελέγη Μητροπολίτης Χίου ὁ Ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Μπαϊρακτάρης λαβὼν ψήφους 53.

Ἐν συνεχείᾳ ἐγένετο τὸ Μικρὸν καὶ Μέγα Μήνυμα τῶν ἐψηφισμένων Μητροπολιτῶν Ἰωαννίνων κ. Θεοκλήτου Σετάκη καὶ Χίου κ. Διονυσίου Μπαϊρακτάρη.

Κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τελευταίαν ἡμέραν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐκτάκτου συνελεύσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 7 Νοεμβρίου, ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν τὰ Πρακτικά τῆς προηγουμένης Συνεδρίας καὶ ἀκολούθως ἡ Ἱ.Σ.Ι. εἰσήλθεν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν.

Κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου ἀπεφασίσθη, ὅπως ἀναβληθῇ ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ Σχεδίου Κανονισμοῦ περὶ ΟΔΕΠ καὶ ἡ ἔγκρισις αὐτοῦ, προκειμένου τὸ Σχέδιον τοῦτο νὰ τύχῃ καλύτερας ἐπεξεργασίας καὶ συμπληρώσεως, πρὶν ἢ ἀχθῇ ἐνώπιον τοῦ Σώματος τῆς Ἱεραρχίας.

Ἐπὶ τοῦ δευτέρου θέματος τῆς ἡμερησίας διατάξεως, ἦτοι τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν ἀσκησιν αἰτήσεως ἀκυρώσεως ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας κατὰ τῆς ληφθείσης εἰς τὴν Συνέλευσιν τῆς Ἱ.Σ.Ι. τῆς 13.10.1978 ἀποφάσεως περὶ ἀπονομῆς, κατ' οἰκονομίαν, τοῦ τίτλου τοῦ πρώην εἰς τοὺς ἐνδεκα ἐκπτώτους Μητροπολίτας, ἐγένετο μακρὰ συζήτησις καὶ ἀπεφασίσθη διὰ ψήφων 40 ἔναντι 5 μειοψηφούντων, 14 ἀπεχόντων καὶ 3 ζητούντων ἀναβολήν, ἡ ἀνάκλησις τῆς προτέρας ἀποφάσεως τῆς Ἱ.Σ.Ι., καθ' ὅσον διὰ τῆς προσφυγῆς 3 ἐκ τῶν 11 τούτων Ἱεραρχῶν εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας καὶ διὰ τῆς ἐν γένει στάσεως καὶ τῶν ὑπολοίπων, μὴ ἀνταποκριθέντων πρὸς τὴν χειρονομίαν καλῆς θελήσεως τῆς Ἱ.Σ.Ι., ἐπέδειξαν ἑλλειψιν πνεύματος πειθαρχίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Τέλος αἱ ἐργασίαι τῆς Ἱ.Σ.Ι. ἐπερατώθησαν διὰ τῆς συζητήσεως διαφόρων ὑπηρεσιακῶν θεμάτων.

του Πανεπιστημίου, παρόντες δὲν εἴμαστε μόνο οἱ Ἑλληγες παρόντες ἦσαν καὶ ἄνθρωποι ἀπ' ἄλλες τὶς ἠπειρους, Ὁρθόδοξοι ἀπὸ πάμπολλα ἔθνη, ποὺ παραταῦτα φρονοῦν γιὰ τὸ Μέγα Βασιλεῖο ὅτι καὶ οἱ Ἑλληγες, σέβονται αὐτὸν ὅσο κι ἐμεῖς, υἱοθετοῦν τὴν διδασκαλία του ὅπως κι ἐμεῖς.

Αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ γὰ ἐξηγήσουν τὸ ἔντονο ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὴν ὀργάνωση ἀπὸ 14 μέχρι 17 Ὀκτωβρίου ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων καὶ μάλιστα θεολογικοῦ ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου πρὸς εὐρύτερη καὶ θαυότερη γνώση, σπουδὴ, διερεύνηση καὶ κατανοήση τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Γενικὰ στὶς ἐκδηλώσεις αὐτές, γιὰ τὶς ὁποῖες γίνεται στὴ συνέχεια λόγος, ἔλαβε μέρος μὲ πολλὴ προθυμία καὶ τὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν.

Οἱ ἐκδηλώσεις ἦσαν διορθόδοξες καὶ εἶχαν ἀποφασισθῆ ἀπὸ τὸ Νοέμβριο τοῦ 1978. Στὶς 10 Νοεμβρίου τοῦ περασμένου ἔτους ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀποφάσισε τὶς ἑορτές καὶ στὶς 2 Δεκεμβρίου συγκρότησε μεγάλη ἐπιτροπὴ μὲ σκοπὸ τὴ διοργάνωση τῶν ἑορτῶν αὐτῶν.

Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, μέλη τῆς οἱ Μητροπολίτες Νέας Ἰωνίας καὶ Ν. Φιλαδέλφειας κ. Τιμόθεος, Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, Κίτρους κ. Βαρνάβας, Κεφαλληνίας κ. Προκόπιος, Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἄνθιμος, Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, Δ) ντῆς Διορθόδοξου Κέντρου, ὁ Ἐπίσκοπος Ἀνδρουσῆς κ. Ἀναστάσιος (Καθηγ. Παν) μίου Ἀθηνῶν, Γεν. Δ) ντῆς Ἀποστ. Διακονίας), ὁ Πρύτανης τοῦ Παν) μίου Ἀθηνῶν κ. Γ. Παρασκευόπουλος, οἱ ὁμότιμοι Καθηγητὲς κ.κ. Π. Μπρατσιώτης (Ἀκαδημαϊκός), Ἱ. Καρμίρης (Ἀκαδημαϊκός), Κ. Μπόνης (Ἀκαδημαϊκός), Γερ. Κονιδάρης καὶ Ἀ. Φυτράκης, οἱ Κοσμητορες τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης κ.κ. Νικ. Μπρατσιώτης καὶ Ἄντ. Ταχιάος, οἱ Καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου κ.κ. Παν. Χρήστου, Βασίλειος Δευτάκης, Βλ. Φειδᾶς, Δημ. Τσάμης καὶ ὁ Καθηγητὴς Στυλ. Παπαδόπουλος ὡς Γενικὸς Γραμματέας.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος κατέληξε στὴν ἀπόφαση γιὰ τὶς ἑορτές κατόπιν προφορικῆς εἰσηγήσεως τοῦ Προέ-



Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, Ἱεράρχες, Πρεσβύτεροι, Μοναχοὶ καὶ λαϊκοὶ Θεολόγοι, ποὺ ἔλαβαν μέρος στὸ Διορθόδοξο Συνέδριο τῆς Πεντέλης. Ἡ φωτογραφία ἐλήφθη τὴν ἡμέρα τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

δρου της Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν (πὺ ἤδη τὸ 1976, ὅταν ὀργανώθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ Β' Συνέδριο τῶν Ὀρθόδοξων Θεολογικῶν Σχολῶν εἶχε ἀναγγεῖλαι τίς ἐορτές τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ εἶχε προσκαλέσει σ' αὐτές τίς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες) καὶ γραπτῆς εἰσηγήσεως τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Θ. Λατρείας καὶ Ποιμαντικῶν ἔργου.

Στις 13 Δεκεμβρίου συνήλθε ἡ Ἐπιτροπὴ στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Συνόδου. Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος χαιρέτησε τὰ μέλη τῆς καὶ ἀνέλυσε τὸ σκοπὸ τῆς. Ὁ Γραμματέας τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῆς Ἐκκλ. Τέχνης καὶ Μουσικῆς Ἀρχιμ. Ἱερ. Γαρυφαλλός, πὺ μάλιστα ὀρίσθηκε Δ) ντῆς τοῦ Γραφείου ἐορτασμοῦ ἔτους Μ. Βασιλείου, παρουσίασε κατὰ κοινὴ ἀναγνώριση λεπτομερές καὶ ἄριστο σχέδιο ἐορτῶν, πὺ ἂν καὶ ἐγκρίθηκε, ὅμως ἦταν πολὺ φιλόδοξο γιὰ νὰ ἐκτελεσθῆ πλήρως. Ἀπὸ αὐτὸ πραγματοποιήθηκε ὅ,τι ἦταν δυνατόν, μέσα στὰ στενὰ πλαίσια τῶν οικονομικῶν καὶ χρονικῶν δυνατοτήτων μας. Τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς Ἐπιτροπῆς ἦσαν ἔαν ὁ χρόνος ἐπαρκῆ (ἀφοῦ οἱ ἐκδόσεις ἐπρεπε νὰ γίνονιν ἐντὸς τοῦ 1979) γιὰ τὴν ὀργάνωση θεολογικοῦ ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου μὲ θέμα τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Μ. Βασιλείου, ἔαν οἱ ἐορτές γενικὰ θὰ εἶναι διαχριστιανικῆς ἢ διορθόδοξης ἢ μόνο ἐλλαδικῆς. Ἡ ἀπόφαση γιὰ τὸ τελευταῖο θὰ ἦταν συνάρτηση τοῦ χρόνου (πὺ ἦταν ἤδη πολὺ λίγος) καὶ τῶν οικονομικῶν μέσων (πὺ δὲν εἶχαν ἐξασφαλισθῆ). Γενικὰ ἐκφράσθηκε ἡ εὐχὴ νὰ γίνονιν οἱ ἐορτές διαχριστιανικῆς, νὰ κληθοῦν ἐκπρόσωποι καὶ ἐρευνητές τοῦ Βασιλείου ἀπὸ ὅλο τὸ χριστιανικὸ κόσμο. Ἀποφασίσθηκε νὰ ζητηθῆ οικονομικὴ ἐνίσχυση ἀπὸ τὰ Ὑπουργεῖα Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν, Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν, Ἐξωτερικῶν, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποῖου ὁ Πρύτανης, πρότεινε νὰ παρουσιασθοῦν οἱ ἐορτές ὡς ἀποτέλεσμα συνεργασίας Ἐκκλησίας καὶ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὁ Γενικὸς Γραμματέας πρότεινε σχέδιο τοῦ θεολογικοῦ Συνεδρίου. Σύμφωνα μὲ αὐτὸ κάθε αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία (μὲ τίς Θεολογικῆς τῆς Σχολῆς) θ' ἀναλάμβανε σὲ σειρά εἰσηγήσεων νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ ἐξῆς θεματολόγιο: α) Ἡ θεολογικὴ προσληματολογία τοῦ Βασιλείου, β) Ἡ σχέση του μὲ τὴ Δύση καὶ τίς λοιπῆς Ἐκκλησίες, γ) Τὸ κοινωνικὸ φιλανθρωπικὸ του ἔργο, δ) Ὁ ρόλος του στὴν ἀνάπτυξη τοῦ μοναχισμοῦ, ε) Ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ Βασίλειο, στ) Χρονολογικὰ καὶ ἱστορικὰ προβλήματα καὶ ζ) Οἱ ἐκδόσεις τῶν ἔργων του (φιλολογικὰ προβλήματα, κριτικὴ ἐκδόσεων). Ἡ Ἐπιτροπὴ δέχθηκε τὸ σχέδιο, ἀλλὰ ὁ καιρὸς περνοῦσε, χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὀριστικὴ ἀπόφαση γιὰ τὸ Συνέδριο. Αὐτὸ σήμαινε ὅτι ὁ χρόνος πὺ ἔμενε στὶς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τοῦ ἀναλόγου θέματος ἦταν ἐξαιρετικὰ μικρὸς καὶ δὲν ἄφηνε περιθώρια νὰ τὴν ὑποχρεώσουμε ν' ἀσχοληθῆ μὲ θέμα τῆς δικῆς μας ἐκλογῆς. Ἐτσι ὅταν πιά τὸ Μάρτιο τοῦ 1979 στείλαμε τὸ προσκλητήριο γιὰ τὸ Συνέδριο καὶ τίς ἐορτές γράμμα πρὸς τίς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, ἀναγκασθήκαμε

νὰ ζητήσωμε εἰσηγήσεις γιὰ ὅποιο θέμα θὰ προτιμοῦσε κάθε εἰσηγητής. Τοῦτο ἄλλωστε ἀποτελεῖ σήμερα τὴν πρακτικὴ τῶν ἐπιστημονικῶν συνεδρίων. Ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ἔχωμε δύο εἰσηγήσεις γιὰ τὸ ἴδιο θέμα ἀπὸ ἐκπρόσωπους τῆς Ρουμανικῆς καὶ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ φυσικὰ δὲν ἔδραφε ἀντίθετα ἔδωσε τὴ δυνατότητα πολυπρισματικώτερης θεωρήσεως τοῦ ἴδιου θέματος. Ἀσχημο ἦταν ὅμως ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἔμειναν πλευρές τῆς σκέψεως καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Μ. Βασιλείου πὺ δὲν ἐξετάσθησαν.

Ὁ Γεν. Δ) ντῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος, Καθηγ. Παν)μίου) ἀνακοίνωσε ὅτι ὁ ὀργανισμὸς αὐτὸς τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ἀφιερῶσει στὸ ἔτος Μ. Βασιλείου τὰ Ἡμερολόγια, δημοσιεύει στὴ «Φωνὴ Κυρίου» κείμενα γιὰ τὸ Μ. Βασίλειο τοῦ Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου (Γεν. Γραμματέας τῆς Ἐπιτροπῆς) καὶ τυπώνει τὰ ἐξῆς διβλία: «Ἡ Ζωὴ ἐνδὸς Μεγάλου, Βασιλείου Καισαρείας» (Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου), «Ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελῶντο λόγων» (μετάφρ. Βασιλ. Μουστάκη) καὶ «Μ. Βασιλείου: Ἐπιστολῆς καὶ ἄλλα κείμενα» (Εἰσαγωγῆς Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, μετάφραση Βασ. Μουστάκη).

Τέλος, ἡ Ἐπιτροπὴ ὀρισε καὶ ἡ Σύνοδος ἐπικύρωσε τὴν 14ην τοῦ ἴδιου μήνα μικρὴ ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, ὡς Πρόεδρο, τὸ Σεβ. Μητροπολίτη Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθιμο, ὡς ἐκπρόσωπο τῆς Ἱ. Συνόδου, τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Περιστερίου κ. Χρυσόστομο, ὡς Γεν. Δ) ντῆ τοῦ Διορθ. Κέντρου, τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιο, ὡς Γεν. Δ) ντῆ Ἀπ. Διακονίας, τὸν Κοσμήτορα τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ν. Μπρατσιώτη, τὸν Γεν. Δ) ντῆ Ὀργανισμῶν Καθηγ. κ. Σπυρ. Τρωϊάνο, τὸν Δ) ντῆ Δ) νσεως Ἐκκλησιῶν Ὑπουργ. Ἐξωτερικῶν κ. Ἀντωνόπουλο, τὸ Δ) ντῆ Συνεδρίων τὸν Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ κ. Ἀν. Βαρβαρήγο καὶ τὸν Καθηγ. Στυλ. Παπαδόπουλο, ὡς Γεν. Γραμματέα. Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Ἱερὸθεος Γαρυφαλλός ὀρίσθηκε Δ) ντῆς τοῦ Γραφείου Ἐορτῶν Μ. Βασιλείου.

Ὁ Γεν. Γραμματέας καὶ ὁ Δ) ντῆς Γραφείου δραστηριοποιήθηκαν ἀμέσως, διότι ὁ χρόνος ἦταν ἐλάχιστος καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ εἶχε ὀρίσει χρόνο Συνεδρίου τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1979. Στις προσπάθειες βοήθησαν πολὺ καὶ ἀποτελεσματικὰ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθιμος καὶ ὁ Γεν. Δ) ντῆς Ἀπ. Διακονίας Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος. Γιὰ νὰ σταλῆ ὅμως προσκλητήριο γράμμα ἔπρεπε ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ νὰ ἐξασφαλισθῆ κάποια ἐλάχιστη οικονομικὴ βάση. Ἐτσι στάλθηκαν γράμματα γιὰ οικονομικὴ ἀρωγὴ πρὸς διάφορα Ὑπουργεῖα καὶ τὸ Παν)μιο Ἀθηνῶν. Ἀπὸ παντοῦ ἤλθαν ἀρνητικῆς ἀπαντήσεις. Μόνο τὸ Παν)μιο ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωση νὰ κάνην δεξίωση στὶς αἰθουσῆς του πρὸς τιμὴν τῶν συνέδρων καὶ τὰ ἔξοδα ἐκτυπώσεως τοῦ Τόμου μὲ τίς ἐπιστημονικῆς ἀνακοινώσεις (κάτι δέδοια πὺ σημαίνει γενναία συμμετοχὴ στὸ Συνέδριο). Στὸ μεταξύ ἡ Ἱ.

Σύνοδος, με πρόταση του Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου, ενέκρινε ποσό 500.000 δρχ. από τον ΟΔΕΠ. Δυστυχώς και τὸ ποσὸν αὐτὸ ἦταν τελείως ανεπαρκές, δεδομένου ὅτι ὑπῆρχε ἡ σκέψη νὰ πληρωθοῦν τὰ ναῦλα ὅσων θὰ ἐρχόνταν στὸ Συνέδριο ἀπὸ τὶς ἀνατολικές χώρες. Ὅλα ἔδειχναν ὅτι δὲ μπορούσαμε νὰ κάνουμε Συνέδριο. Ἀπὸ τὰ πράγματα μάλιστα ἀποκλειόταν γιὰ οικονομικούς λόγους ὁ διαχριστιανικός ἑορτασμός. Περιορισθήκαμε νὰ σκεπτώμεθα μόνο διορθόδοξο ἑορτασμό. Συνήλθε ἡ ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ στὴν ὁποία δὲν κατόρθωσαν νὰ προσέλθουν ὅλα τὰ μέλη. Ἀποφασίσθηκε νὰ προταθῆ στὴ Ἱ. Σύνοδο νὰ στείλῃ ἔγγραφο στοὺς Μητροπολίτες τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τοὺς ὁποίους νὰ ζητᾶ οικονομικὴ συμβολή γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ διορθόδοξου (μόνο) ἑορτασμοῦ τοῦ Μ. Βασιλείου. Ὁ χρόνος ὅμως μίκραινε ανεπίτρεπτα καὶ οἱ μῆνες μέχρι τὸ Σεπτέμβριο ἦσαν πολὺ λίγοι. Οἱ ἀποφάσεις πλέον γιὰ συντόμηση ἔπρεπε νὰ λαμβάνωνται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν Ἱ. Σύνοδο με προτάσεις τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου κ. Σεραφεῖμ καὶ τοῦ Σεβ. Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου, τοὺς ὁποίους ἐνημέρωσαν συνεχῶς ὁ Γεν. Γραμματέας καὶ ὁ Δ) ντῆς Γραφείου ἑορτασμοῦ.

Ἔτσι αποφασίσθηκε νὰ σταλῆ τὸ προσκλητήριο γράμμα, χωρὶς κἂν ἀπαντήσεις τῶν Μητροπολιτῶν, οἱ ὁποῖοι με ἀργὸ ρυθμὸ ἄρχισαν νὰ στέλνουν τὸν ὀβολό τους. Ἄριστοι Μητροπολίτες ἔστειλαν συνολικῶς 890.000 δρχ. περίπου. Ἡ ἀνταπόκριση τῶν ἀρχιερέων αὐτῶν ὑπῆρξε συγκινητικὴ καὶ τελικὰ ἔκανε πραγματοποιήσιμο τὸν ἑορτασμό. Τὸ προσκλητήριο γράμμα ἀρ. πρ. Ἱ. Σ. 862) 79 πρὸς τὰς ὁμοδόξους Ἐκκλησίας ὑπογραφόμενο ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο κ. Σεραφεῖμ ὡς Ἄρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ Πρόεδρο τῆς Ἱ. Συνόδου, περιελάμβανε τὰ ἑξῆς:

«Παναγιώτατε καὶ Θεϊοτάτε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ καὶ περὶπόθητε ἀδελφε καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μειριότητος, κύριε Δ η μ ή τ ο ρ ι ε, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδησια προσαγορεύομεν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεφάσισε τὴν διοργάνωσιν κατὰ τὸ παρὸν ἔτος πα-



Ἀπὸ τὴ διορθόδοξη Λειτουργία (Κυριακή, 14 Ὀκτωβρίου), ποὺ ἔγινε στὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν με τὴν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 1600 ἐτῶν ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

νηγυριζών και πανδήμων εορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ 1600ετηρίδι ἀπὸ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.

Ἡ ἐπέτειος αὕτη ἀποτελεῖ κατὰλληλον ἀφορμὴν πρὸς τονισμόν και ἐξάρσιν τοῦ προσώπου και τοῦ ἔργου τοῦ Μεγάλου Πατρὸς, Ἁγίου Βασιλείου, τοῦ ὁποίου ἡ σκέψις και ἡ Θεολογία ἐγένοντο φρόνημα και ζωὴ τῶν πιστῶν και παράδοσις εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας και τῆς Θεολογίας.

Πεποιδότες οὖν ἢ ὡς ἄνω ἐπέτειος εὐρίσκει ἀπήχησιν εἰς ὀλόκληρον τὸν Ὀρθόδοξον Χριστιανικὸν κόσμον και ἐπιβάλλεται, ἰδία κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῆς συγχύσεως και τῆς γενικῆς ἀναταραχῆς, ἐπὶ ἐξάρσει, τῶν σωτηριωδῶν ἀρχῶν τῆς ἱεράς ἡμῶν πίστεως και παραδόσεως, ἡ διοργάνωσις Πανορθοδόξου Θεολογικοῦ Συμποσίου ἐντὸς τῶν γενικωτέρων εορταστικῶν ἐκδηλώσεων και ἐντὸς τῶν λιπῶν ὁρίων τῆς ἡμετέρας δυνατότητος, ἔγνωμεν ὅπως παρακαλέσωμεν τὴν καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν, ἵνα συμμετάσχη τοῦ πρὸς τοῦτο διοργανουμένου Θεολογικοῦ Συμποσίου ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς ἀποστολῆς και' αὐτὸ ἐνὸς Ἱεράρχου και ἐνὸς ἢ δύο Πανεπιστημιακῶν διδασκάλων, εἰδικῶν Πατρολόγων.

Τὸ Συμπόσιον θὰ πραγματοποιηθῇ ἀπὸ 14ης μέχρι 17ης Ὀκτωβρίου 1979 ἐν Ἀθήναις και δὴ και ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς τοῦτοις παρακαλοῦμεν θερμῶς ὅπως οἱ ἐκπρόσωποι Καθηγηταὶ προσοῦν ὅπωςδήποτε, ἀλλὰ και οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν τοῦτο, εἰς ἐπιστημονικὰ ἀνακοινώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ πρέπει νὰ ὑπερβοῦν τὰ 20' λεπτὰ τῆς ὥρας. Γλῶσσα τῶν ἀνακοινώσεων δύναται νὰ εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ ἢ ἡ Ἀγγλικὴ ἢ ἡ Γαλλικὴ ἢ ἡ Γερμανικὴ. Παρακαλοῦμεν νὰ γνωρίσῃτε ἡμῖν τοῦτο ἐγκαίρως. Ἐπίσης τὰ κείμενα τῶν ἀνακοινώσεων δέον νὰ εἶναι δακτυλογραφημένα και ΝΤΡΟΥΚΦΕΡΤΙΚ, διότι θὰ ἐκδοθοῦν εἰς εἰδικὸν Τόμον ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Οἱ προσκεκλημένοι κατὰ τὴν ἐνταῦθα παραμονὴν αὐτῶν θὰ εἶναι φιλοξενούμενοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τὴν ὑποδοχὴν και διευκόλυνσιν τῶν φιλοξενουμένων ἡμῶν δέον νὰ γνωρίζωμεν ἐπακριβῶς τὰ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν (μέσον και χρόνον) κατὰ τὴν 13ην Ὀκτωβρίου.

Ὅθεν παρακαλοῦντες ὅπως ἀποδεχθῆτε εὐμενῶς τὴν ἡμετέραν ταύτην πρόσκλησιν, και τὴν Ἑμετέραν Παναγιώτητα ἐν Χριστῷ ἀδελφικῶς μετ' ἀγάπης πολλῆς κατασπαζόμενοι διατελοῦμεν.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος».

Πρέπει νὰ σημειώσωμε ὅτι δοθήσαν οικονομικὰ τὸ Συνέδριον τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία» και «Θεολογία», ὁ Δ) ντῆς τῶν ὁποίων ἀκαδημαϊκὸς κ. Κ. Μπόνης, παρακληθεὶς, διέθεσε ἐκ τοῦ ταμείου τῶν περιοδικῶν 150.000 δρχ., και τὸ Ἐθνικὸ Ἴδρυμα «Βασιλεὺς Παῦλος», ποῦ προσέφερε 25 τόμους (χάριν τῶν ξένων ἀντιπροσώπων) τοῦ ἔργου «Θησαυροὶ Ἁγίου Ὄρους» (κάθε τόμος πωλεῖται ἀπὸ τὴν «Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν» 2.600 δρχ.).

Μὲ τὸ προσκλητήριον γράμμα ὀριζόταν ὡς χρόνος τῶν εορτῶν και τοῦ Συνεδρίου τὸ τετραήμερον ἀπὸ 14 μέχρι 17 Ὀκτωβρίου. Ὅλες ἀνεξαιρέτως οἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησιαῖοι ἄρχισαν νὰ ἀπαντοῦν θετικὰ, ἐπαινώντας τὴν πρωτοβουλία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος και δεδαιώνοντας τὴν ἀποστολὴν ἐκπροσώπων. Ἡ ὀργάνωσις παρὰ ταῦτα τῶν εορταστικῶν ἐκδηλώσεων δὲν μποροῦσε νὰ προγραμματισθῇ, διότι μέχρι τέλος Αὐγούστου ἐλάχιστοι Μητροπόλεις εἶχαν ἀνταποκριθῆ στὴν αἴτησιν γιὰ οικονομικὴ ἐνίσχυση. Ἐνδεικτικὸν εἶναι ὅτι τὸ ἀγαμνηστικὸν μετάλλιον (ποῦ κατασκευάσθηκε γιὰ τίς εορτὲς και ἔχει στὴν μία του ὄψη τὴν μορφήν τοῦ Μ. Βασιλείου και στὴν ἄλλη παλαιοχριστιανικὴ Βασιλικὴ μετὸν Παρθενῶνα) παραγγέλλθηκε μόλις 15 ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τίς εορτὲς. Ἐδῶ πρέπει νὰ ἀναφερθῶ στὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. Ἱερώνυμου Λιάπη, τοῦ ὁποίου ἡ συμβολὴ στὶς εορτὲς ἦταν σημαντικὴ, ὅχι μόνο διότι ἀναλαμβάνει ποικίλες εὐθύνες και ἐξυπηρετήσεις, ἀλλὰ και διότι μετέφερε καθημερινὰ στὸ Γραφεῖον εορτασμοῦ και στὸν Γεν. Γραμματέα τίς ἀπόψεις και τίς ἀποφάσεις ἀφ' ἐνὸς τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ἀφ' ἑτέρου τῆς Ἱ. Συνόδου.

Μετὰ ἀπὸ ἀλλεπάλληλα τηλεγραφήματα πρὸς τίς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίας ὀνομάσθηκαν ἀπὸ αὐτέες οἱ ἐκπρόσωποι τους. Πρόβλημα σημαντικό ἦταν ὅτι δὲν εἶχαμε τοὺς τίτλους τῶν εἰσηγήσεων. Αὐτὸ ἔσχε ἰδιαιτέρα γιὰ τοὺς ἔλληνες εἰσηγητὰς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διαστάξαμε νὰ ζητήσωμε εἰσηγήσεις κάπως ἐνωρίς, διότι κυριολεκτικὰ μέχρι τὸν Ἰούνιον συνεζητεῖτο ἡ μεταίωσις τοῦ Συνεδρίου γιὰ λόγους οικονομικοῦς.

Τὸν Ἰούνιον, παρὰ τὴν φοδερὴν ἐκκρεμότητα στὰ οικονομικὰ, ὁ Μακαριώτατος ὑπέγραψε γράμμα γιὰ τίς δύο Θεολογικὲς Σχολὰς τῆς Ἑλλάδος, προσκαλώντας τοὺς Καθηγητὰς, τοὺς ὀμοτίμους Καθηγητὰς, τοὺς Ὑφηγητὰς και γενικὰ τὸ ἐπιστημονικὸν προσωπικὸ νὰ λάβουν μέρος στὸ Συνέδριον και νὰ ἐτοιμάσουν κατὰ βούλησιν εἰσηγήσεις. Ἔτσι ἐξηγεῖται πῶς φθάσαμε στὸ σημεῖο νὰ ἔχωμε στὴν διάθεσὴ μας ὅλους τοὺς τίτλους τῶν ἀνακοινώσεων τοῦ Συνεδρίου στὶς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου. Τότε μόνο μπορούσαμε νὰ δώσωμε γιὰ ἐκτύπωσιν τὸ πρόγραμμα και τίς προσκλήσεις γιὰ τοὺς ἔλληνες. Πρόγραμμα και προσκλήσεις ταχυδρομήθηκαν στὶς 8 Ὀκτωβρίου με ἀποτέλεσμα πολλοὶ παραληπτὰς νὰ τὰ πάρουν μόλις 2 ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τίς εορτὲς και ἄλλοι μετὰ τὴν ἔναρξιν τους.

Τις ἐμόδοξες Ἐκκλησίες ἐκπροσώπησαν οἱ ἑξῆς κληρικοί καὶ Καθηγητές, κατὰ σειράν πρεσβείων:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ:

Σεβ. Μητροπολίτης Ρεθύμνης κ. Τίτος,
Ἐλλογιμ. Καθηγητῆς κ. Κων. Καλλίνικος,
Ἐλλογιμ. κ. Γεώργ. Μπεμπῆς (Καθηγ. Θεολ. Σχολῆς Τιμ. Σταυροῦ Βοστώνης).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ:

Σεβ. Μητροπολίτης Νουβίας κ. Συνέσιος,
Ἐλλογιμ. Καθηγητῆς κ. Σουλ. Παπαδόπουλος.

ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ:

Σεβ. Μητροπολίτης Σάν-Πάολο κ. Ἰγνάτιος,
Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως κ. Σπυρίδων,
Αἰδεσιμολ. Πρεσβ. κ. Μιχαὴλ Νάζμ.

ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ:

Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου κ. Παλλάδιος,
Ἐλλογιμ. Καθηγητῆς κ. Γεώργ. Γαλίτης.

ΡΩΣΙΑΣ:

Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Βρυξελλῶν κ. Βασίλειος,
Ἐλλογιμ. Καθηγητῆς κ. Κωνσταντῖνος Σκούρατ,
Ἐλλογιμ. Καθηγητῆς κ. Βόρις Νελιούμποδ.

ΣΕΡΒΙΑΣ:

Πανιερώτ. Ἐπίσκοπος Νύσσης κ. Εἰρηναῖος,
Πανοσιώτ. Ἱερομόν. Δρ. Ἀθανάσι. Γιέδνιτς, Καθηγητῆς.

ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ:

Σεβ. Ἐπίσκοπος Πλοεστίου κ. Ἀντώνιος,
Ἱερολ. Διάκ. Βιρρέλ Ἰονίτσα, Καθηγητῆς.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ:

Θεοφ. Ἐπίσκοπος Δραγοβιστίας κ. Ἰωάννης,
Ἐλλογιμ. Καθηγητῆς κ. Ἡλίας Τσονέφσκι.

ΚΥΠΡΟΥ:

Σεβ. Μητροπολίτης Κιτίου κ. Χρυσόστομος,
Ἐλλογιμ. Καθηγητῆς κ. Ἄνδρ. Παπαδασιλίου.

ΠΟΛΩΝΙΑΣ:

Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Σίμων Ρομαντσιούκ.

ΓΕΩΡΓΙΑΣ:

Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Σουχούμι κ. Νικόλαος,
Σεβ. Ἐπίσκοπος Νικორτσμίντα κ. Ἀμβρόσιος,
Ἐλλογιμ. κ. Βίκτωρ Σχισλασβίλκ.



Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ εὐλογεῖ τὸ ἐκκλησίασμα (14 Ὀκτωβρίου) μὲ τὸ ἱερὸ λείψανο τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ Μ. Βασιλείου (τὸ λείψανο φυλάσσεται στὴν ἱερὰ Μητρόπολη Νέας Ἰωνίας καὶ Νέας Φιλαδελφείας).

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ:

Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρ. Δρ. Γιαροσλαῦος Σουδάρακι (τελικά δὲν ἦρθε).

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ:

Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ζοῖνσου κ. Λέων καὶ Δις Ἀνέλε Βαλζάσκιν.

ΚΡΗΤΗΣ:

Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Τιμόθεος.
(Συνεχίζεται)

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικὸς Γραμματεὺς
τῆς Ἐπιτροπῆς Ἑορτασμοῦ τοῦ Μ. Βασιλείου,
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Η ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΚΑΙ ΑΝΥΠΕΡΒΛΗΤΟΣ ΤΟΜΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ὁ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἑορτασμός τῆς 1600ῆς ἀμνηστηρίδος ἀπὸ τῆς κοιμήσεως τοῦ μεγάλου τῆς Ἐκκλησίας Θεολόγου, λόγῳ καὶ ἔργῳ ὁδηγοῦ γενομένου τῶν ἐπιγενεστέρων, δίδει ἀφορμὴν εἰς διεισδυτικὰ ἀναλύσεις πτυχῶν τοῦ πολυδιαστάτου καὶ πολυπύχου ἔργου τοῦ προέδρου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Καισαρέων καὶ ἐπιτάσσει τὴν ἐνεργοποίησιν τῶν ὅσα ἀφθορα ἀπὸ τὸν χρόνον καὶ ἀνυπερβλήτα ἀπὸ τοὺς διαδόχους του ἔφθασαν ἕως ἡμῶν. Καὶ τὰ τοιαῦτα εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα. Θεωρῶ ὅμως ὅτι μεταξὺ τῶν ἀνυπερβλήτων ἐπιτευγμάτων τοῦ μεγάλου Βασιλείου εἶναι ἡ θεμελιώδης τομὴ, τὴν ὁποίαν οὗτος ἔταμεν εἰς τὴν ἐρμηνευτικὴν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅχι ἐξ ἀκαδημαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος κινούμενος, ἀλλὰ ἐκ τῆς ποιμαντικῆς του μερίμνης ἐλαυνόμενος. Αὕτη ἀναλύεται εἰς τὰ ἐπόμενα ἐν πάσῃ δυνατῇ συντομίᾳ.

* * * *

Εἰς τοὺς «ἔρους κατ' ἐπιτομήν» τοῦ Μ. Βασιλείου (ΒΕΠΕΣ 53:231, 3-4)¹ καὶ εἰς τὴν πρώτην ἐρώτησιν διατυπώσεται τὸ ἀκόλουθον ἐρώτημα: «Εἰ ἔστιν ἢ συμφέρει τινὶ ἐαυτῷ ἐπιτρέπειν καὶ ποιεῖν ἢ λέγειν ἀνομιζεῖ καλά, ἀνευ τῆς μαρτυρίας τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν».

Τὸ ἀναγόμενον εἰς τὴν κοινωνικὴν συμπεριφορὰν ἐρώτημα τοῦτο, ὑποκρύπτει καὶ ἐρμηνευτικὴν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀρχήν, διότι οὐσιαστικῶς θέτει ἀντιμετώπους δύο ἀθθεντίας τὴν ὑποκειμενικὴν (ἀνομιζεῖ καλά)² καὶ τὴν ἀγιογραφικὴν («μαρτυρία τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν»), διὰ τὸν προσδιορισμὸν ἀφ' ἐνὸς μὲν τοῦ ἐπιτρεπομένου

1. Εἰς τὸν κατ' ἔρον τῶν «Ἠθικῶν» τοῦ Μεγάλου Βασιλείου (ΒΕΠΕΣ 53:61-62) τίθεται τὸ αὐτὸ θέμα δεοντολογικῶς («Ὅτι δεῖ πᾶν ῥῆμα ἢ πρᾶγμα πιστοῦσθαι τῇ μαρτυρίᾳ τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς εἰς πληροφάνειαν μὲν τῶν ἀγαθῶν, ἐντροπὴν δὲ τῶν πονηρῶν») καὶ θεμελιούσται: γ ρ α φ ι κ ῶ ς διὰ τῆς ἀνευ σχολίων παραθέσεώς των: Ματθ. 4)3-4 12)1-4. Πράξ. 2)4 2)12-17 ταῦτα ἀποτελοῦν τὴν μαρτυρίαν (Testimonium) τῆς θέσεως τοῦ Μ. Βασιλείου.

2. Πρβλ. τὴν σχετικὴν ἀριστοτελικὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ δικαίου (Τέχνης Ρητορικῆς 1375 β, 7 «... τὸ δίκαιόν ἐστὶν ἀληθές τι καὶ συμφέρον, ἀλλ' οὐδὲ τὸ δοκοῦν»).

(«ἔξεστιν») ἢ τοῦ ὠφελίμου («συμφέρι»), ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ πρακτέου («ποιεῖν») καὶ τοῦ λεκτέου («λέγειν»). Ὑπονοεῖ ταυτοχρόνως ὅτι μεταξὺ τῶν δύο ἀθθεντιῶν δὲν ὑφίσταται ἀναγκαστικὴ διαφορά, ἀλλὰ ὅτι ἡ μονομερής, ὑποκειμενικὴ δούλησις στερεῖται τῆς ἀγιογραφικῆς νομιμότητος, δὲν ἔχει τὸ «ἔξεστι» καὶ δὲν εἶναι ὠφέλιμος.

Ἡ ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω ὑπολανθάνοντας περιορισμοὺς διατύπωσις τοῦ ἐρωτήματος, εἶχε προφανῶς «θ ἐσιν εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν» (Sitz im Leben) τῶν πιστῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Βασιλείου, οἱ ὅποιοι ἐπεκαλοῦντο, πρὸς δικαιολόγησιν μὴ γραφικῶς στηριζομένων λόγων ἢ ἔργων των, τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ὠμίλησαν ἢ ἔπραξαν οὕτω, ἐπειδὴ ἐνόμισαν τοῦτο καλόν, ἢ ἐπειδὴ ἡ Ἁγία Γραφή δὲν προσδιώριζε σαφῶς τὸ πρακτέον ἢ λεκτέον.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Μ. Βασιλείου δομικῶς ἐξεταζομένη περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς:

α) Τὴν μαρτυρίαν τῆς Γραφῆς, ἡ ὁποία ἐν εἶδει Testimonia (μὲ τὰ ἐδάφια Ἰω. 16) 13, 5) 19, 12) 50) διατυπώνει διδασκαλίαν, καθ' ἣν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν θά «λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ» (Ἰω. 16) 13), ὁ ὕψος «οὐ δύναται ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν» (Ἰω. 5) 19) καὶ ὅτι ὁ Πατὴρ εἰς αὐτὸν δίδει ἐντολὴν περὶ τοῦ τί πρέπει νὰ εἴπη (Ἰω. 12) 50).

β) Τὴν ρητορικὴν ἐρώτησιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον συνοπτικῶς ἔχει ὡς ἀκολούθως: Ποῖος θά φθάσῃ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν «μὰ νί ας», ὥστε νὰ τολμήσῃ νὰ πῆ κάτι ἐξ ἰδίων, εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ Ἁγίου καὶ Ἀγαθοῦ Πνεύματος διὰ νὰ χειραγωγηθῇ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, διάγων ὡς τυφλὸς καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν καὶ κατὰ τὴν συμπεριφορὰν («νοῦν καὶ λόγον καὶ πρᾶξι») καὶ ζῶν εἰς τὸ σκότος χωρὶς τὸν φωτισμὸν τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, τοῦ Κ.Η.Ι.Χ., τοῦ ὁποίου αἱ ἐντολαὶ ὁμοιάζουν πρὸς τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου; Τὴν τελευταίαν ταύτην ἰδέαν τοῦ φωτισμοῦ ἐξάγει διὰ μιᾶς ὑπερμηνείας τοῦ Ψαλμοῦ 18) 9³. Ἡ ὑπονοουμένη εἰς τὴν ἀνωτέρω ρη-

3. «Ἡ γὰρ ἐντολὴ Κυρίου» φησί, «τηλαυγής, φωτίζουσα ὀφθαλμοῦς» (Ψαλμ. 18) 9).

τορικήν ἐρώτησιν ἀπάντησις εἶναι, οὐδαίς! Ἡ ἐπιχειρηματολογία αὕτη συνιστᾷ ἐρμηνευτικήν τομήν πρώτου μεγέθους.

Μετά τήν προληπτικήν δι' ἐρωτήματος εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπάντησιν, ἢ ὅποια ὑπογραμμίζει ὅτι καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὠμίλησαν στηριζόμενοι εἰς μὴ ὑποκειμενικούς ἦτοι εἰς θεῖους λόγους καὶ ἐκτιμήσεις, ὁ Βασίλειος Καισαρείας προχωρεῖ εἰς δευτέραν ἐρμηνευτικήν τομήν ἐπίσης πρώτου μεγέθους: Διαφορίζει: τὰ εἰς τήν Ἁγίαν Γραφήν περιεχόμενα εἰς «διεσταλμένα», ἦτοι ἀνεπτυγμένα καὶ ἐπομένως σαφῶς διατυπωμένα (explicite) καὶ εἰς «σειωπημένα», ἦτοι ὑπονοούμενα (implicite). Τὰ μὲν πρώτα, τὰ «διεσταλμένα» καὶ κατὰ συνέπειαν σαφῆ, περιλαμβάνουν ἐντολὰς καὶ ἀπαγορεύσεις: «οὐ δεμία ἐξουσία δέδοται καθόλου οὐδενί» γὰρ πράττει ἐκ τῶν ἀπαγορευμένων ἢ γὰρ παραλείπει τι ἐκ τῶν προστασομένων, συμφώνως πρὸς τὸ Δευτερ. 4) 2 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ Ἑβρ. 10) 27.

Τὰ δὲ δεύτερα, τὰ «σειωπημένα» τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὑπάγονται εἰς τὸν ἐρμηνευτικὸν κανόνα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, «πάντα μοι ἔξεστιν..., ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος» (Α' Κορινθ. 10) 23 - 24). Συνεπῶς ἔπου ἡ Ἁγία Γραφή σιωπᾷ, δὲν αὐτονομεῖται ἢ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν ἐπιτρέπεται ἢ κατὰ βούλησιν («ἀ γομίζει καλὰ») διαγωγή, διότι δὲν ὑπάρχει «κενὸν» εἰς τήν διατύπωσιν ἀλλὰ ὑπονοούμενον («σειωπημένο»), ὀριζόμενον ὑπὸ δύο ἀρχῶν.

Ἡ πρώτη ἀρχὴ εἶναι ἡ ἐλευθερία ἐπιλογῆς τῆς συμπεριφορᾶς («πάντα μοι ἔξεστιν»), συμπληρωμένη ὅμως ἀρμονικῶς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς οὐσιαστικῆς ὠφελείας, ἐπειδὴ «οὐ πάντα οἰκοδομεῖ». Ἡ δευτέρα ἀρχὴ εἶναι ὁ ἑτεροκεντρισμὸς τῆς ἀποφάσεως («μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος»). Τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ ἀδελφικὸν κριτήριον εἶναι ἡ δευτέρα ἀρχὴ προσδιορισμοῦ καὶ μεταβολῆς τοῦ ἀπροσδιορίστου (τοῦ «σειωπημένου») εἰς προσδιορισμένον. Ὅχι «ἀ γομίζει καλὰ» κάποιος ἀλλὰ ὅσα εἶναι καλὰ διὰ τοὺς ἄλλους, πρέπει γὰρ προσδιορίζουν τήν συμπεριφορὰν του.

Ἐπομένως τὸ συμπέρασμα τῆς ἀναλύσεως καὶ, ταυτοχρόνως ἢ περιληπτικῶς ἀπάντησις εἰς τὸ προταθὲν ἐρώτημα εἶναι: «Ὡστε πάντα τὶ λόγφ ἐπάναγκες ἢ ἢ τῷ Θεῷ ὑποτάσσονται κατὰ τὴν ἐντολήν αὐτοῦ ἢ ἀλλοίσις διὰ τὴν ἐντολήν αὐτοῦ». Τὸ τελικὸν καθοριστικὸν τῆς συμπεριφορᾶς συμπέρασμα εἶναι δηλαδὴ προὐκὸν ὑποταγῆς («ὑποτάσσονται») ἢ εἰς τὸν Θεὸν («καὶ φυλάξῃ τὰ ρήματα ὃ ἐντέλλομαί σοι σήμερον» κλπ) ἢ εἰς τοὺς συνανθρώπους («ἀλλοίσις»), ἀλλὰ πάντοτε κατὰ τὴν ἐντολήν του («ὑποτάσσόμενοι ἀλλήλοισι ἐν φόβῳ Χριστοῦ»). Καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ἡ μίμησις τοῦ παραδείγματος τοῦ Χριστοῦ ὑπαγορεύει τὴν ἀλλοτρίωσιν «τῶν ἰδίῳν θελημάτων»⁴.

Εἶναι πασιδῆλον ὅτι τὸ ὀρθόδοξον ἦθος προσδιορίζεται μὲ τὴν ἀνωτέρω ἀπλήν μέθοδον ἀγιογραφικῆς θεμελιώσεως τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων. Ὁ προσδιορισμὸς ὅμως τῶν ὅσων ἢ Γραφῆ λέγει ἐν μορφῇ «διεσταλμένη» ἢ ὑπονοεῖ ἐν μορφῇ «σειωπημένη»⁵ ἀπαιτοῦν ἔργον ἐρμηνευτικόν. Καὶ τὸ ὀρθόδοξον ἐρμηνευτικὸν ἔργον πρέπει γὰρ ἐκκινῆ ἐξ αὐτῆς τῆς θεμελιώδους διακρίσεως. Εἶναι ἀνεκτιμήτου κοινωνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀξίας ἢ προσφορά αὕτη τῆς θεολογικῆς διανοίας τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς καὶ ἔγινεν ὄχι ἀπλῶς ἀφθորος ἀπὸ τὸν χρόνον, ἀλλὰ κατέστη ἀπαραίτητος.

ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

4. Εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ ἑτεροκεντρικοῦ τῆς τῶν «σειωπημένων» ἐρμηνείας προσθέτει καὶ τὰ ἀκόλουθα, συνδυάζων ἐρμηνευτικῶς τὸ Μάρκου 9) 34 («ὁ θελῶν ἐν ὕμῖν εἶναι μέγας, ἔστω πάντων ἕσχατος καὶ πάντων δοῦλος») πρὸς τὸ Ἰωάννου 6) 38 («καταδέδηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θελημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θελημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός»).

5. Ἡ ἐρμηνευτικὴ ἀρχὴ τοῦ «σειωπημένου» προϋποτίθεται ὑπὸ ἄλλην ὅμως μορφήν καὶ διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν συγχρόνων νόμων, ὀνομαζομένη «ἀναλογίαν» ἢ «δασταλτικὴ ἐρμηνεία» (βλ. Γ. Α. Μπαλῆ, Γενικαὶ Ἀρχαὶ Ἀστικοῦ Δικαίου, Ἀθήνα, 1961, § 9). Πρέπει ὅμως γὰρ σημειωθῆ ὅτι μεταξὺ τῆς δασταλτικῆς ἐρμηνευτικῆς ἀρχῆς τοῦ «σειωπημένου» καὶ τῆς ἐρμηνευτικῆς τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου ὑπάρχει οὐσιαστικὸς διαφορισμὸς, ὀφειλόμενος προφανῶς εἰς τὴν οὐσιαστικὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ δικαίου τῆς χάριτος καὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου.

ΑΙ ΚΑΤΑΚΟΜΒΑΙ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

Τὴν 16ην λήγοντος μηνὸς Σεπτεμβρίου ἔγινε δι' ἁγιασμοῦ καὶ ἐντοιχίσεως ἀναμνηστικῆς πλακὸς ἡ ἐπίσημος ἑναρξίς τῆς κατασκευῆς νέας ὁδοῦ προσπελάσεως τῶν Κατακομβῶν τῆς Μήλου ἀπὸ τῆς παρακειμένης κωμοπόλεως Τρυπητῆς. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν πρώτην πράξιν ἀξιοποιήσεως καὶ προβολῆς τῶν Κατακομβῶν τούτων μετὰ τὰς ἀπὸ μακροῦ ἀρχαιολογικὰς ἐξερευνήσεις αὐτῶν. Πρόκειται περὶ πράξεως καθυστερημένης κατὰ 140 περίπου ἔτη, δεδομένου ὅτι ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1840 ἐπεσημάνθη τὸ πρῶτον ἡ μεγάλη ἀρχαιολογικὴ, ἱστορικὴ καὶ θρησκευτικὴ σημασία τοῦ παλαιοχριστιανικοῦ τούτου μνημείου ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐρευνητοῦ αὐτοῦ, τοῦ Γερμανοῦ καθηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν Λουδοβίκου Ρός. Οὗτος προηγουμένως εἶχεν ὑπηρετήσῃ ὡς ἔφορος ἀρχαιοτήτων μεταξὺ τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Κυκλάδων Νήσων.

Ὁ μὲν ἁγιασμός ἐπὶ τῇ ἐπισημῷ ἐναρξίῃ τοῦ ἔργου ἔγινε ὑπὸ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Κατακομβῶν Μήλου, Ἀρχιμ. Ἀθανασίου Σφουγγατάκη καὶ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Μήλου, ἱερέως Ἐπαμεινώνδα Παστρικοῦ, ἡ δὲ ἐντοιχίσις τῆς ἀναμνηστικῆς πλακὸς ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Νομαρχίας Κυκλάδων κ. Ἰωάννου Κυζιρίδη. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐκτελεῖται εἰς τὰ πλαίσια ἐνὸς εὐρυτέρου, ἀρτίου καὶ καλῶς μελετηθέντος σχεδίου, συντηρήσεως, περαιτέρω ἐξερευνήσεως, ἀξιοποιήσεως καὶ προβολῆς τῶν Κατακομβῶν, τοῦ μοναδικοῦ τούτου διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ Βαλκάνια μεγίστης ἱστορικῆς ἀξίας καὶ διεθνοῦς ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος παλαιοχριστιανικοῦ μνημείου. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐπιβάλλεται, ὅπως ἐξαρθῇ ἡ καταβαλλομένη προσπάθεια διὰ τὴν διάσωσίν του, καὶ πρὸς ἐνημέρωσιν τοῦ κοινοῦ καὶ πρὸς συντονισμόν τῶν ἐνεργειῶν πάντων τῶν ἀρμοδίων παραγόντων, ὥστε τὸ ταχύτερον δυνατὸν νὰ ολοκληρωθῇ τὸ νῦν ἐν σχεδίῳ ἔργον. Τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον ἔχει ἐκπονηθῇ κατόπιν συντόνων ὑποδείξεων τῶν ἀρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν καὶ κρατικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν πολεοδομίας καὶ ἀρχαιολογίας τῆς Νομαρχίας Κυκλάδων.

Αἱ Κατακόμβαι τῆς Μήλου ἔγιναν εὐρύτερον γνωσταὶ εἰς τὸ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος κοινὸν διὰ τῶν «Ταξιδιωτικῶν Ἐντυπώσεων» τοῦ προαναφερθέντος Γερμανοῦ καθηγητοῦ Ρός, τὰς ὁποίας οὗτος ἐδημοσίευσεν γερμανιστὶ εἰς 4 τόμους κατὰ τὰ ἔτη 1840-1853. Αἱ Κατακόμβαι αὗται ἦσαν καὶ προηγουμένως γνωσταὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Μήλου, ἡ μὲν «ἐλληνικὴ σπηλιὰ» ὡς σπηλιὰ τῶν παλαιοχριστιανικῶν τάφων, αἱ δὲ ἄλλαι τῶν προχριστιανικῶν τάφων, ἀπὸ μακροῦ λεηλατηθέντες ὑπὸ τῶν πειρατῶν καὶ τῶν διαφόρων κατακτητῶν. Μετὰ τὸν Ρός, αἱ Κατακόμβαι ἐξερευνήθησαν ἀρχαιολογικῶς τῷ 1878 ὑπὸ τοῦ Γάλλου ἀρχαιολογοῦ C. BAYET, τῷ 1901 ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ NIKOLAUS MÜLLER, τῷ 1907 ὑπὸ τοῦ Γ. Λαμπάκη, καὶ τῷ 1927 ὑπὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Γ. Σωτηρίου. Ὁ τελευταῖος ἐξερευνήσῃ συστηματικώτερον τὰς Κατακόμβας, ἐδημοσίευσεν δὲ τὰ πορίσματά του εἰς τὸν Γ' τόμον τῶν ἐπισήμων Πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τοῦ ἔτους 1928. Τὰ πορίσματα τούτα ἐκτιμῶνται καὶ σήμερον γενικώτερον ὡς τὰ πλεόν ἀσφαλῆ.

Ἐκτοτε οὐδεμίᾳ πάλιν ἐδόθη συνέχεια εἰς τὸ μέγα τοῦτο θέμα τῶν Κατακομβῶν τῆς Μήλου. Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1955 πραγματοποιήσις εἰς Μῆλον τῆς ἐτησίας ἐκπαιδευτικῆς ἐκδρομῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία προσέλαβεν, ἐκτὸς τοῦ ἐπιστημονικοῦ - ἐκπαιδευτικοῦ, καὶ ἔντονον προσκυνηματικὸν χαρακτῆρα, προεκλήθη ἐκ τοῦ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῆς προβολῆς τῶν κατακομβῶν ὑπὸ τοῦ τότε ἀοιδίμου Μητροπολίτου Φιλαρέτου καὶ τοῦ Καθηγητοῦ Λεωνίδου Φιλίππιδου. Ἐκτοτε ἡ Ἐκκλησία, τὸ Κράτος, οἱ κάτοικοι τῆς Μήλου, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀρμόδιοι κατέβαλον καὶ καταβάλλουν πολλὰς προσπάθειάς διὰ τὴν ἐμπρέπουσαν ἀξιοποίησιν καὶ προβολὴν τῶν Κατακομβῶν τούτων. Καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ πράγματι ζωνοτάτου τούτου ἐνδιαφέροντος συνεστήθησαν δύο μεγάλαι Ἐπιτροπαί, ἦτοι κατὰ τὸ ἔτος 1977 ἡ «Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀναστυλώσεως καὶ ἀξιοποιήσεως τῶν Κατακομβῶν Μήλου» ὡς ὄργανον τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Σύρου, Τήνου, Ἀνδρου, Κέας, Μήλου καὶ Μυκόνου, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1978 ἡ «Μεγάλῃ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ Κατακομβῶν Μήλου», κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Ἱεράς Συνόδου, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν καταβάλλονται προσπάθειαι, ὅπως ἀνακηρυχθῇ συντόμως καὶ ὡς ἐρανικὴ Ἐπιτροπὴ. Περαιτέρω καὶ κατόπιν ὑποδείξεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν Ἐπιτροπῶν τούτων ἐξεπονήθησαν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τῆς Νομαρχίας Κυκλάδων τὰ σχέδια καὶ αἱ μελέται τῶν προγραμματισθέντων ὑπὸ ἐκτέλεσιν ἔργων, ἐνεγράφησαν εἰς τὸ ἐτήσιον πρόγραμμα ἐπενδύσεων τοῦ ἴπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν καὶ διὰ λογαριασμόν τοῦ Νομαρχιακοῦ Ταμείου Κυκλάδων τοῦ τρέχοντος οικονομικοῦ ἔτους τὰ ποσά, α) ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου δραχμῶν διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς προαναφερθείσης ὁδοῦ προσπελάσεως τοῦ χώρου τῶν Κατακομβῶν, καὶ β) δύο ἑκατομμυρίων δραχμῶν διὰ τὸν καθαρισμὸν καὶ τὴν ὑποστύλωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ χώρου αὐτῶν. Τέλος ἔγινε τὴν 8.9.1979 ἡ δημοπράτησις κατασκευῆς τῆς ὁδοῦ προσπελάσεως, ὥστε νὰ ἐπιζηται βασίμως ὅτι αἱ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖαι ἐργασίαι θὰ πραγματοποιηθοῦν πρὸ τῆς λήξεως τοῦ παρόντος οικονομικοῦ ἔτους.

Αἱ Κατακόμβαι τῆς Μήλου μετὰ τὴν μακροχρόνιον ἐγκατάλειψίν των εἰς τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου καὶ

τῶν ἀνθρώπων εὐρίσκονται σήμερον εἰς τὴν ἐσχάτην ὥραν τῆς διασώσεώς των. Τὸ μοναδικὸν καὶ μεγίστης ἱστορικῆς ἀξίας μνημεῖον τοῦτο διατρέχει τὸν κίνδυνον καταρρέυσεως ἕνεκεν τῆς διαβρώσεως τῆς βάσεως ὅλων σχεδὸν τῶν λαξευτῶν τετραγωνικῶν πεσσῶν, οἱ ὅποιοι φέρουν τὸ ἐκ πολλῶν ἑκατοντάδων τόνων βάρος τῆς λαξευτῆς ὀροφῆς των. Ἐπὶ πλέον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ χρονήσῃ περισσότερο οὔτε ἡ περαιτέρω ἀρχαιολογικὴ ἐξερευνησίς των, οὔτε ἡ ἱστορικὴ καὶ ἡ θρησκευτικὴ προβολή των, οὔτε ἡ ἐκπολιτιστικὴ καὶ ἡ τουριστικὴ ἐκμετάλλευσίς των, τοσούτω μᾶλλον καθόσον αὐτὰ παρουσιάζονται ἱστορικῶς συνδεδεμένα μετὰ τῆς ἐγγυῆς ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἄν. Ὁρλάνδου ἐπισημανθείσης μεγάλης τρικλίτου παλααιοχριστιανικῆς Βασιλικῆς, ὡς καὶ ἄλλων ἀξιολόγων παλααιοχριστιανικῶν καὶ προχριστιανικῶν μνημεῖων.

Διὰ τῆς ἀπαιτουμένης περαιτέρω ἀρχαιολογικῆς ἐξερευνησεως τῶν Κατακομβῶν καὶ τοῦ περὶ αὐτὰς χώρου ἀναμένεται νὰ διαφωτισθοῦν αἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, μάλιστα δὲ τῶν ἥδη ἀναγνωσθεισῶν ἐπιγραφῶν, ὡς καὶ τῶν ἀποκαλυφθέντων μονογραμμάτων καὶ συμβόλων, διατυπωθεῖσαι σοβαρώτατα ἐπιστημονικαὶ ὑποθέσεις τῶν ἀρχαιολόγων Ρός, Bayet καὶ Σωτηρίου. Κατὰ τὰς ὑποθέσεις ταύτας πρόκειται περὶ τοῦ ἀρχαιότερου κοινοτικῶν χριστιανικοῦ κοιμητηρίου, αἱ ἀρχαῖοι τοῦ ὁποῖου ἀνάγονται κατὰ τὸν καθηγητὴν Γ. Σωτηρίου εἰς τὰς τελευταίας δεκαετίαι τοῦ 6' μ.Χ. αἰῶνος. Τὰ λίαν ἐνισχυτικὰ στοιχεῖα τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἶναι: 1) Ἡ κατὰ τρόπον μοναδικὸν καὶ ἀνεπανάληπτον ἀντίστροφος γραφὴ τοῦ μονογράμματος Α-Ω, ἣτοι ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ (Ω-Α) προφανῶς ὑπὸ Ἰουδαίου Χριστιανοῦ, κατὰ τὸ σύστημα τῆς γραφῆς τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης. 2) Ἡ χαρακτηριστικὴ ὑπαρξίς εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἀρχαιότερων χριστιανικῶν τάφων καθαρῶς ἐθνικῶν ὀνομάτων, ὡς παρουσιάζονται τὰ ὀνόματα τῶν Πρεσβυτέρων Ἀσκληπίς, Ἐλιζών, Ἀσκληπίδοτος, τῆς Διακόνου Ἀγαλλίασις, τῶν Παρθένων Κλαυδιανῆς καὶ Εὐτυχίας. Τὰ ὀνόματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται ὡς τὰ ὀνόματα ἀξιωματούχων τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι κάλλιστα δυνατόν νὰ ἔχουν σκοπίμως ἐπιλεγῆ πρὸς συγκάλυψιν τῆς ἐξ Ἰουδαίων προελεύσεως τῶν φερόντων ταῦτα προσώπων. 3) Ἡ ἐνορκος ἐπίκλησις, διὰ τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς, τοῦ φύλακος ἀγγέλου πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἀνεπιθυμητοῦ καὶ μετὰ φόβου ἀναφερομένης μεταθέσεως ἐκ τοῦ τάφου αὐτῶν τῶν ἐντὸς τούτου ἀποκεκμένων νεκρῶν. Ἡ ἐπίκλησις αὕτη ἀνταποκρίνεται πληρέστερον εἰς τὰς τότε περὶ ἀγγέλων ἀντιλήψεις τῶν Ἰουδαίων, εἰς τὰς συνηθείας τῆς ταφῆς των, ὡς καὶ εἰς τοὺς φόβους των περὶ μιᾶς μετακινήσεως τῶν ὄστων των. 4) Ὁ προσιδιάζων εἰς τὴν γραφὴν τοῦ α' μ.Χ. αἰῶνος τύπος τῶν γραμμάτων τοῦ ὀνόματος ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τὸ ὁποῖον καὶ συνιστᾷ κατὰ τὸν Ρός τὴν ἀρχαιότεραν ἐπιγραφὴν τῆς Κατακόμβης. Πάντα ταῦτα

δὲν ἀποκλείουν τὴν εἴσοδον τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν νήσον Μήλον ἤδη ἀκόμη καὶ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ α' μ.Χ. αἰῶνος διὰ τῶν Ἰουδαίων ἐκείνων Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι, μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 70 μ.Χ. καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Τίτου, κατέφυγον εἰς τὴν ἀσφαλῆ δι' αὐτοὺς νήσον Μήλον. Ἡ ἀποφυγὴ αὕτη ἀποβαίνει λίαν διαφωτιστικὴ διὰ τὴν κατανόησιν ὅλων ἐκείνων τῶν ἐνδείξεων περὶ τῆς λίαν πρωίμου διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ εἰς ἄλλας νήσους τοῦ Αἰγαίου.

Ἄλλωστε, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὄσων ἐκθέτει ὁ εἰδικὸς Γερμανὸς ἱστορικὸς τῶν θαλασσιῶν συγκοινωνιῶν τῆς Μεσογείου κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους, Hans Balmer, εἰς τὸ ἀξιολογώτατον βιβλίον του «Ὁ πλοῦς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς Ρώμην καὶ ἡ ναυτιλία κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων» (1905), ἐπίσης καὶ ὁ Βέλγος Μοναχὸς S. Dockx εἰς τὸ ἔργον του «Χρονολόγησις τῶν γεγονότων τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῆς ζωῆς τῆς πρώτης Ἐκκλησίας» (1976), δὲν πρέπει νὰ ἀποκλεισθῇ ἡ ἕνεκα τρικυμιῶν ἀποβίβασις καὶ παραμονὴ εἰς Μήλον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου κατὰ τὴν τετάρτην περιοδίαν του, ὅτε ἀφορμώμενος ἐκ τίνος λιμένος τῆς Ἑλλάδος, προφανῶς τῶν Κεχρεῶν, ἐταξίδευε πρὸς Κρήτην διὰ τὴν ἐκεῖ ἐγκατάστασιν τοῦ μαθητοῦ καὶ συνεργάτου του Τίτου, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκεῖ ἐμφανισθέντων πολυαριθμῶν αἰρετικῶν. Ἡ Μήλος ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως εἰς ἐκ τῶν ἀσφαλεστέρων ἐνδιαμέσων σταθμῶν διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Παλαιστίνης, τοὺς ταξιδεύοντας εἰς Πελοπόννησον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ρώμην.

Εἶναι αὐτονόητον ὅτι οἰαδήποτε νέα μαρτυρία, σχετικὴ πρὸς τὰ θέματα τῆς τόσον πρωίμου λειτουργίας ἐνὸς ἐκτεταμένου κοινοτικῶν παλααιοχριστιανικοῦ κοιμητηρίου, θὰ ἔχη μεγάλην ἀπήχησιν εἰς τοὺς διεθνεῖς ἐπιστημονικοὺς κύκλους καὶ θὰ διεγείρῃ τὸ πανχριστιανικὸν καὶ τὸ παγκόσμιον ἐνδιαφέρον. Διὰ τοῦτο ἀμφότεραι αἱ προαναφερθεῖσαι Ἐπιτροπαὶ ἔχουν ἀνάγκην τῆς γενικωτέρας συμπαραστάσεως ὄχι μόνον τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν κρατικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Μόνον οὕτω θὰ καταστοῦν ἄνευ ἄλλης ἀνακοπῆς πραγματικότης οἱ πράγματι ὄραματισμοὶ τῶν Ἐπιτροπῶν τούτων περὶ προβολῆς τῶν κατακομβῶν καὶ τοῦ πέριξ αὐτῶν ἀρχαιολογικοῦ χώρου εἰς μέγα πανχριστιανικὸν προσκύνημα, μεθ' ὅλων τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐγκαταστάσεων, ἐνὸς δηλαδὴ καλῶς ὁργανωμένου Μουσείου, ἐνὸς ἀνταξίου κατὰ πάντα πνευματικοῦ κέντρου, μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, Βιβλιοθήκης, Ξενῶνος κ.λπ.

ΜΑΡΚΟΣ Α. ΣΙΩΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΜΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ*

1. Τὸ νόημα τῆς ἑλληνικῆς λέξης *διασπορά* ἀπροϋποθέτει κάποια κέντρα — «μητέρες - πόλεις» (Μητροπόλεις) — ἀπὸ τίς ὁποῖες ξεκίνησαν σὰν μετανάστες ὅσοι ἀποτελοῦν τὴ διασπορά. Εἶναι ἀκριβῶς ἡ περίπτωση τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων, Ρώσων, Σέρβων, Ρουμάνων, Βουλγάρων, Ἀράβων ποὺ ἔχουν διασπαρεῖ σὲ κάθε σχεδὸν γωνιά τῆς γῆς. Στους τόπους τῆς ἐγκατάστασής τους ὀργανώνουν τίς ἐνορίες τους, συνεχίζουσι νὰ διώκουν τὴν πίστη τους ὅχι σὰν ἀφηρημένη ἰδεολογία, ἀλλὰ ὡς ὀργανικὴ συνέχεια τῆς Παράδοσης τῶν πατέρων τους — τῆς διωματικῆς Παράδοσης τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τίς ὁποῖες προέρχονται.

Οἱ διάσπαρτες αὐτὲς ἐνορίες τῶν μεταναστῶν βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τῶν μητροπόλεων ἀπὸ τίς ὁποῖες προέρχονται. Ἄν στὸν τόπο τῆς ἐγκατάστασής τους προϋπήρχε ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος, οἱ καινούργιες ἐνορίες τῶν μεταναστῶν πρέπει νὰ ὑπαχθοῦν στὴν πνευματικὴ πατρότητα καὶ δικαιοδοσία τοῦ τοπικοῦ Ἐπισκόπου, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἐθνικότητα καὶ καταγωγὴ του. Ὁ ἕνας Ἐπίσκοπος γιὰ ὅλους τοὺς Ὁρθοδόξους κάθε τόπου — ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἐνδεχόμενη διαφοροποίηση τῶν ἐνοριῶν μὲ θάση τῆ γλώσσα καὶ τίς μητροπολιτικὲς παραδόσεις — δὲν εἶναι ἀπλῶς μία νομικὴ ἀρχὴ «εὐταξίας» τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ἀλλὰ προϋπόθεση φανερώσεως τῆς ἀλήθειας τῆς Ἐκκλησίας καὶ πραγματοποίησης τοῦ γεγονότος τῆς σωτηρίας.

Ἡ διασπορὰ τῶν Ὁρθοδόξων ἔχει φτάσει νὰ ἀποτελεῖ ὀξύτατο πρόβλημα ποὺ ἀπειλεῖ καὶ συσκοτίζει τὴν ἴδια τὴν ἐκκλησιολογικὴ μας ταυτότητα, ἀκριβῶς ἐπειδὴ τὰ ὅρια τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν δὲν εἶναι καθορισμένα. Οἱ κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων προβλέπουσι ἕνα τέτοιο καθορισμό, ὁ ὁποῖος ὅμως περιορίζεται στὰ ὅρια τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου καὶ προϋποθέτει πέντε μόνον πατριαρχικὰ κέντρα ποὺ συγκροτοῦν καὶ ἀποκαλύπτουσι τὴ θεολογικὴ ἀλήθεια τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας — ποὺ εἶναι εἰκόνα καὶ μίμηση τῆς οὐρανίου Ἱεραρχίας: «τάξεως ἱερᾶς καὶ ἐπιστήμης καὶ ἐνεργείας ἀναλόγως ἐπὶ τὸ θεομίμητον ἀναγομένης», κατὰ τὸν θεοφάντορα Ἀρεοπαγίτη. Στους πρώτους δεκαπέντε αἰῶνες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, τὰ Πατριαρχεῖα εἶναι κέντρα καὶ φορεῖς θεολογικῶν χαρισμάτων καὶ παραδόσεων ποὺ ἀλληλοπεριχωροῦνται ὀργανικὰ καὶ ἱεραρχοῦνται λει-

τουργικὰ στὴ θυσιαστικὴ διακονία τῆς ἀλήθειας καὶ ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλὰ στους νεώτερους αἰῶνες ἡ θεολογικὴ ἀλήθεια τῆς πενταρχικῆς κατὰ τὴν Οἰκουμένην Ἱεραρχίας ἀγνοεῖται, παραποιεῖται καὶ ἐκκοσμικεῖται τραγικὰ ἀπὸ τίς πολιτικὲς καὶ ἐθνοφυλετικὲς ἀξιώσεις ἐκκλησιαστικῆς αὐτονομίας τῶν καινούργιων κρατικῶν ἐνοριῶν. Οἱ περισσότερες ἐθνικὲς Ἐκκλησίες αὐτονομιάζονται «Πατριαρχεῖα» μὲ θλιβερὴ ἄγνοια ἢ παραθεώρηση τῆς θεολογικῆς ἀλήθειας τοῦ θεομοῦ, εἰσάγοντας μιὰ «ὁμοσπονδία κ ἠ» ἀντίληψιν ἐνότητος ἀδελφῶν - Ἐκκλησιῶν, ἀπόλυτα ἀνεξάρτητων. Ἀπὸ ἀντίδραση σὲ αὐτὴ τὴν προτεσταντίζουσα τάση, δημιουργεῖται καὶ μιὰ ἐκκλησιολογικὴ ἀντίληψιν περισσότερο συγκεντρωτικὴ καὶ θατικάνεια ποὺ προσπαθεῖ νὰ συσπειρώσει τὴν ἐνότητα τῶν Ὁρθοδόξων γύρω ἀπὸ μιὰ ρωμαϊκὴ ἐπισωδῆποτε καθέδρα — τὴ «Νέα Ρώμη» ἢ τὴν «Τρίτη Ρώμη». Καὶ τίς δυὸ περιπτώσεις (καὶ τῆς ὁμοσπονδιακῆς καὶ τῆς θατικάνειας ἀντίληψης) ἡ ἀρεοπαγίτικὴ διασάφηση τῶν οἰκουμενικῶν ὀρίων τῆς εὐχαριστιακῆς ἐκκλησιολογίας, ὁ θεολογικὸς καὶ ἀποκαλυπτικὸς χαρακτήρας τῆς «θεομιμήτου ἱεραρχίας», ἀγνοεῖται ὀλοκληρωτικὰ.

Ἔτσι ὁ καθορισμὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν στὰ ὅρια τῆς οἰκουμένης ποὺ θὰ ἐπιτρέψει τὴν κοινὴ ἀναγνώριση ἐνὸς μόνου Ἐπισκόπου σὲ κάθε τόπο, εἶναι τὸ πρῶτο καὶ δυσκολώτερο πρόβλημα ποὺ συνοδεύει τὴ διασπορὰ τῶν Ὁρθοδόξων. Οἱ ἀνταγωνισμοὶ γοήτρου καὶ οἱ πολιτικὲς σκοπιμότητες καὶ οἱ ἐθνοφυλετικοὶ φανατισμοὶ μοιάζουσι νὰ ἀναφέρουσι τὸ πρόβλημα αὐτὸ στὴν ἴδια τὴν πραγματικότητα τῆς ἀμართολῆς ἀνθρώπινης φύσης μας ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ μεταμορφωθεῖ μὲ θεολογικὰ ἀπλῶς ἐπιχειρήματα καὶ ἠθικὲς παραινήσεις.

2. Ἡ ἔλλειψη ἀκριβοῦς καθορισμοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιοδοσιῶν στὰ ὅρια τῆς οἰκουμένης ὀδηγεῖ τίς διάσπαρτες ἐνορίες τῶν μεταναστῶν νὰ συσπειρωθοῦν σὲ ἐπισκοπῆς ἐθνοφυλετικῆς ὁμοιογένειας. Ἔτσι κάθε ἐθνοφυλετικὴ ὀμάδα μεταναστῶν ἔχει μέσα στὴν ἴδια πόλιν ἢ περιοχὴ τὸν δικό της Ἐπίσκοπο καὶ τὴ δική του ἀνεξάρτητη δικαιοδοσία, παράλληλα μὲ ἄλλες ὀρθόδοξες ὀμάδες καὶ ἐπισκοπῆς. Καὶ τὸ πρόβλημα περιπλέκεται ἀκόμα περισσότερο, ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ στὶς διαφοροποιημένους ἐθνοφυλετικὲς ἐπισκοπῆς τῶν μεταναστῶν ἀρχίζει νὰ προστίθεται ἕνας ὑπολογίσιμος ἀριθμὸς γηγενῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, ποὺ ἀνακαλύπτουσι τὴν Ὁρθοδοξία καὶ προσχωροῦν σὲ αὐτήν, ὅπως καὶ ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν πιστῶν τῆς δεύτερης

* Τὸ ἀνωτέρω κῆθρον ἐλήφθη ἐκ τοῦ «περιοδικοῦ Ἁγιοθεολογίας Μαρτυρία καὶ Σκέψις», Ἁριθ. 19, Ἰούνιος - Αὐγουστος 1979, σ. 6.

ή τρίτης γενεάς των μεταναστών, που είναι πιά περισσότερο ή λιγότερο αφομοιωμένοι από το καινούργιο περιβάλλον όπου ζούν. Οι γηγενείς πιά 'Ορθόδοξοι της διασποράς αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι ή ταυτόχρονη ύπαρξη περισσότερων έθνοφυλετικών δικαιοδοσιών στον ίδιο τους τον τόπο, επιφέρει μιὰ σύγχυση στην έκκλησιολογική τους ταυτότητα ως 'Ορθοδόξων. Στερούνται τή δυνατότητα να αποτελέσουν και αυτοί μιὰ αυτόνομη τοπική 'Εκκλησία που θα διαχειρίζεται υπεύθυνα «τὰ τοῦ οἴκου τῆς».

Ἡ δικαιολογημένη ἀπαίτηση των γηγενῶν 'Ορθοδόξων τῆς διασποράς νὰ συστήσουν δική τους τοπική 'Εκκλησία σέ κάθε χώρα ἢ περιοχή όπου συγκεντρώνουν ἕναν ὑπολογίσιμο ἀριθμό ἐνοριῶν, θέτει τὸ πρόβλημα τῆς ἱεραρχίᾳς καὶ ἐνότητος τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην Καθολικῆς 'Ορθόδοξης 'Εκκλησίας μὲ καινούργια δέξυτητα. Πρὶν ἀπὸ ὅλα: Ἀπὸ ποιά βιωματική Παράδοση καὶ ὀργανική ἱστορική συνέχεια θὰ ἀντλήσει ἢ καινούργια τοπική 'Εκκλησία τὴν θεολογική καὶ λειτουργική καὶ πνευματική της ταυτότητα; Τὸ οὐσιαστικὸ πατρονάρισμα των καινούργιων τοπικῶν 'Εκκλησιῶν δὲν θὰ ἀποτελέσει καινούργιο ἀντικείμενο ἐριδος μεταξὺ των διαφόρων ἔθνοφυλετικῶν Παραδόσεων; Ἐνας γηγενῆς ἀμερικανὸς πού προσχωρεῖ σήμερα στὴν δικαιοδοσία τῆς Metropolis, ἢ ἕνας γάλλος 'Ορθόδοξος τῆς rue Daru, ἢ ἕνας ἐλβετὸς τῆς κρύπτῆς τοῦ Chambésy πρέπει νὰ ἔχει ἀποφασίσει τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐκρωτισμὸν του. Ἔστω καὶ ἂν προτιμᾷ τὴν ἀσκητική καταναγκαιότητα τοῦ βυζαντινοῦ μέλους, εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὑποστῆ τὸν ἀνθρωποκεντρικὸν συναισθηματισμὸν τοῦ μπαρόκ τῆς ρωσικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Καὶ τὸ παράδειγμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς μπορεῖ νὰ προεκταθεῖ σὲ πολλοὺς χώρους διαφοροποίησης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἤθους: στὶς Εἰκόνας, στὸ λειτουργικὸ τυπικὸ, στοὺς κανόνες τῆς νηστείας κ.λπ. Δ ε ὑ τ ε ρ ο: Ἄν ἀναγνωρισθεῖ ἡ αὐτοκεφαλία των τοπικῶν 'Εκκλησιῶν των γηγενῶν 'Ορθοδόξων τῆς διασποράς, μὲ θάση ποιά κριτήρια θὰ ἀντιμετωπισθεῖ τὸ πρόβλημα τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐνότητος των 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν, ἢ ἱεράρχησι τῶν «πρωτῆς ἡγεμονίας» πού ἐξασφαλίζουν τὴν ἀγαπητική - κενωτική ἀντιμετάδοση τῆς ἀλήθειας στὰ ὄρια τοῦ καθολικοῦ σώματος τῆς 'Εκκλησίας — μετάδοση τῆς ἀλήθειας «ἐν ἀγάπῃ» καὶ ἀποδοχή της «ἐν ταπεινώσει»; Θὰ ἰσχύσουν κριτήρια ἀρχαιότητος καὶ ἱστορικῶν τίτλων, ἢ κριτήρια ἀριθμητικῆς ὑπεροχῆς καὶ πολιτικῆς ἰσχύος; Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά κινδυνεύουμε νὰ εἰδωλοποιήσουμε κάποια παρωχημένα ἱστορικά σχήματα, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ υποκαταστήσουμε τὴν ὀργανική λειτουργία καὶ ζωτικὴ σχέση πού συγκροτεῖ τὴν ἐνότητα των 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν μὲ μιὰ κοσμική ἀντίληψη διοικητικῆς καὶ ὀργανωτικῆς διαβάθμισης, στὰ πλαίσια τῆς ὁποίας οἱ 'Εκκλησίες προοιδοῦνται ἢ υποοιδοῦνται ἀνάλογα μὲ τὴν πολιτικὴ ἰσχύ ἢ τὴν πληθυσμικὴς ἀξιομοιώσεις των λαῶν πού ἐκπροσωποῦν.

3. Ἀπὸ τὴν παραπάνω ἐξαιρετικὰ συνοπτικὴς καὶ γι' αὐτὸ σχηματικῆς δπωσθήποτε διαπιστώσεις μποροῦμε νὰ ὀδηγηθοῦμε σὲ ἕνα μόνον συμπέρασμα: Ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς διασποράς των 'Ορθοδόξων δὲν εἶναι δυνατό νὰ ἀντιμετωπισθεῖ καθ'αυτὸ. Θὰ ὀδηγηθοῦμε στὴ λύση του μόνον ἂν προϋπάρξει μιὰ ἐπίμονη καὶ σοβαρὴ θεολογικὴ μελέτη πού θὰ κατορθώσει νὰ προτείνει σὲ μιὰ ἐνδεχόμενη καθολικὴ Σύνοδο των 'Ορθοδόξων Ἐπισκόπων ἱκανοποιητικὴ λύση τοῦ προβλήματος τῆς ἱεραρχίσεως καὶ ἐνότητος των κατὰ τὴν οἰκουμένην 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν. Ἀνάμεσα στὰ δεδομένα πού πρέπει νὰ λάβει ὑπ' ὄψιν τῆς μιὰ τέτοια μελέτη πρέπει ἴσως νὰ εἶναι καὶ τὰ ἀκόλουθα:

α. Τὸ πρόβλημα τῆς ἱεραρχίᾳς δὲν εἶναι γιὰ τὴν 'Εκκλησία πρόβλημα ἀπλῶς διοικητικὸ καὶ ὀργανωτικὸ. Εἶναι πρόβλημα φανέρωσης καὶ πραγματοποίησης τῆς ἀλήθειας τῆς 'Εκκλησίας, δηλαδή τοῦ τρόπου ὑπάρεως της πού συνιστᾷ ζωὴ καὶ σωτηρία ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἡ ἱεραρχικὴ ἔκθρωσι των ἐκκλησιαστικῶν προοιδοσμάτων καὶ πρωτείων τιμῆς ἀποβλέπει στὴν ἐνότητα τῆς 'Εκκλησίας ὡς ὀργανικὴ λειτουργία καὶ ζωτικὴ σχέση των «ἐπισημοῦν ἡμῶν θρόνων» μὲ τὴν κατὰ τὴν οἰκουμένην ὀρθόδοξον τοπικὴς 'Εκκλησίας. Οἱ τοπικὴς 'Εκκλησίες προσφεύγουν ἢ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς ἐπισημοτάτους θρόνους ὄχι στὰ πλαίσια μιᾶς ἀντικειμενοποιημένης ἀξιολόγησις διοικητικῶν ἀρμοδιοτήτων ἢ αὐτονομημένων ἱστορικῶν τίτλων, ἀλλὰ στὰ ὄρια μιᾶς ὀργανικῆς λειτουργίας πού ἀποκαλύπτει τὴν κοινὴ εὐχαριστιακὴ ἐνότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, τὸν τρόπο ὑπάρεως τῆς 'Εκκλησίας, τὴν ἀγαπητικὴ ἀλληλοπεριχώρηση τῆς τριαδικῆς κοινωνίας.

β. Οἱ ἐθνότητες καὶ οἱ πληθυσμικὴς ἀναλογίαι καὶ ἡ πολιτικὴ ἰσχύς των διαφόρων μεγαλοπόλεων καὶ κρατικῶν κέντρων εἶναι παράγοντες ἐφήμεροι στοὺς ὁποίους δὲν μπορεῖ νὰ βασισθεῖ ἡ διάρθρωσι των προοιδοσμάτων καὶ πρωτείων τιμῆς καὶ δικαιοδοσιῶν. Τὰ πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα πού συγκρότησαν τὸ θεσμὸ τῆς Πενταρχίᾳς δὲν ἀποτελοῦσαν ἀπλῶς διοικητικὰ κέντρα τοῦ ρωμαϊκοῦ imperium, ἀλλὰ καθιερώθηκαν στὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδησι ἀπὸ τὴν ὀργανικὴ καὶ ζωτικὴ συμβολὴ τους στὸν τρόπο λειτουργίας τῆς οἰκουμηνικῆς ἐνότητος των 'Ορθοδόξων καὶ στὸν τρόπο περιφρούρησης τῆς ὀρθόδοξης ἀληθείας. Ἐδωσαν δείγματα θεολογικῆς πρωτοπορείας καὶ θεολογούσης τέχνης καὶ δυναμικῶν διαμορφώσεων τοῦ λατρευτικοῦ τυπικοῦ καὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου. Μόνον μὲ τέτοια κριτήρια ἀναδεικνύονται οἱ «ἐπισημοῦν ἡμῶν θρόνοι».

γ. Ἡ ἱεραρχημένη καὶ ὀργανικὴ ἀλληλεξάρτησι των κατὰ τὴν οἰκουμένην 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν εἶναι φανέρωσι τοῦ τριαδικοῦ καθῶς (Ἰωάν. 17, 21), μίμησι τῆς ὑπακοῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀσκησι ἀγάπης καὶ ταπεινώσεως — δηλαδή ζωὴ ἐλεύθερη ἀπὸ τὴ φυσικὴ ἀναγκαιότητα. Δὲν μπορεῖ ἐπομένως νὰ ὑποταθεῖ σὲ φυσικὴς ἀναγκαιότητες πού χαρακτη-

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ*

7. Ὁ Εἰρηναῖος, Ἀποστολικὸς Πατὴρ οὗτος, τονίζων τὴν σπουδαιότητα καὶ ἀξίαν τῆς Παραδόσεως, ἐρωτᾷ:

«Τί ἐάν ἐκ τῶν Ἀποστόλων τινὲς δὲν κατέλιπον »εἰς ἡμᾶς Γραφάς; Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθῶμεν »τὴν τάξιν τῆς Παραδόσεως τὴν ὁποῖαν παρέδωκαν »εἰς ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεπιστεύθησαν τὰς »Ἐκκλησίας;»¹²

Θέτει, ὁ Ἀποστολικὸς Πατὴρ, ὡς νέαν πραγματικότητα, ποὺ διαμορφοῦται εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἀρχηγόνου Ἐκκλησίας, νέον ὄρον, τὸν «νεολογισμόν» διὰ τὴν ἐποχὴν του, τὸν ὁποῖον ἀποκαλεῖ «Τάξις ἡ Παράδοσις». Ἐπομένως μαρτυρεῖται ἐνταῦθα ὅτι ἡ Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι «Τάξις», δηλαδή τεταγμένη ἢτοι διατεταγμένη ἀπὸ Θεοῦ νομοθεσία ἐφαρμογῆς καὶ διώματος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Σωτηρίας.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε καὶ πάλιν νὰ δανεισθῶ θύραθεν ὅτι ἐγγράφη παρὰ τοῦ Καθολικοῦ Θεολόγου Lesing¹³.

«Ἡ Κυριακὴ Προσευχὴ, γράφει, ἀπηγγέλλετο ὑπὸ τῶν πιστῶν προτοῦ ὁ Εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος καταγράψῃ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου, διότι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶχε διδάξει αὐτὴν εἰς τοὺς μαθητάς του».

Τὸ αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τοῦ τύπου τοῦ Βαπτίσματος ποὺ ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας προτοῦ παραδοθῆ ἐγγράφως ἀπὸ τοὺς θεοπνεύστους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων κατὰ τοὺς

Πατέρας, «εἰς ἓνα τῆς Παραδόσεως Κανόνα, τὸν ἐξ ἀρχῆς παραδοθέντα λόγον»¹⁴ περιλαμβάνετο.

Ἐπίσης ὁ Ἱστορικὸς Εὐσέβιος, θεμελιωτῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἰς τὸ βιβλίον του «Εὐαγγελικὴ ἀπόδειξις», γράφει ὅτι οἱ μαθηταὶ «τὰ μὲν διὰ γραμμάτων, τὰ δὲ δι' ἀγράφων θεσμῶν φυλάττειν παρεδίδοσαν»¹⁵.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ὁμιλεῖ περὶ «Εὐαγγελικῆς Παραδόσεως» καὶ ἀναφέρεται εἰς τὰ χωρία Ἀ' Πέτρου δ', Ι καὶ Τίτ. β', 13, τὰ χαρακτηρίζει δὲ ὡς «Ἀποστολικὴν Παράδοσιν». «Πιστεύομεν, λέγει, τῇ Εὐαγγελικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Παραδόσει»¹⁶.

Ὁ Ἅγιος Κύριλλος, ὁ Ἱεροσολύμων, ὁ περιώνυμος συγγραφεὺς τῶν «Κατηχήσεων», ὁμιλεῖ περὶ εὐχῆς, «ἦν ὁ Σωτὴρ παρέδωκε τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ Μαθηταῖς», ὑπονοῶν τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν «τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν ἐκ τῶν Σεραφεῖμ Θεολογίαν», δηλαδή τὸν ἐπινίκειον ὕμνον τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἄλλος Κύριλλος, ὁ Ἀλεξανδρείας, κάμνει λόγον, ὡς καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος «περὶ τῆς Ἀποστολικῆς καὶ Εὐαγγελικῆς Παράδοσεως»¹⁷.

Ὁ Πάπας Φίλιξ ὁ Γ', εἰς τὴν Συνοδικὴν αὐτοῦ Ἐπιστολὴν πρὸς τὸν λαὸν τῆς Ἀντιοχείας διὰ τῆς ὁποίας ἀπεκήρυττε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον αὐτῶν Πέτρον τὸν Γναφέα τὸ 446 μ.Χ., γράφει: «Μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐμοὶ δὲ υἱοί, τηρεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβομεν παρὰ τῶν Θείων Γραφῶν»¹⁸, ὅπου σημαίνει ὅτι διὰ παραδόσεως παρέλαβεν ἡ Ἐκκλησία τὰς «Γραφάς» τῆς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι διὰ τοῦ ζῶντος λόγου τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πρώτων κηρῶν τοῦ Εὐαγγελίου μετεδόθη εἰς τοὺς πιστοὺς, ποὺ ἀπετέλεσαν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, τὸ περιεχόμενον τῆς ἐν Χριστῷ Θεῖας Ἀποκαλύψεως. Ἐκ τῆς παραδόσεως δὲ ταύτης, ἐξήχθη καὶ ἠντλήθη τὸ τμήμα τοῦ περιεχομένου τῆς Καινῆς Διαθήκης. Χωρὶς δεδαιώς νὰ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ Παράδοσις ἠντλήθη ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἢ ὅτι ἡ Γραφή πλήρως ἐξήντησε

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 466 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 21 τεύχους.

12. Ἐλεγχος, ΙΙΙ, 3.

13. Παρὰ Möhler, La sybolique, Τόμ. ΙΙ, σελ. 46, ἐκδοσις 3η.

ρίζουν τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου τῆς πώσεως, ὅπως ἡ ἀρχὴ τῆς πλειοψηφίας, ἡ «δημοκρατικὴ» συνοδικότητα, ἡ μοναρχικὴ συγκεντρωτικὴ ἀκτιβιστικὴ «ἀποτελεσματικότης», οἱ αὐτονομημένες ἀπὸ τὴν Εὐχαριστία δομῆς (δηλαδή τὰ «νομικά πρῶτα» με ἀπρόσωπες δικαιοδοσίαις ὑπέρτερες τοῦ Ἐπισκόπου) κ.λπ. Ἐνα «ὁρθόδοξον» ἀντίγραφο τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν θὰ ἀναιροῦσε τὴν ἐκκλησιολογικὴ ταυτότητα τῶν Ὀρθοδόξων, θὰ ὑπομόνευε τὴν εὐχαριστιακὴ ἀλήθεια τῆς σωτηρίας ἀπὸ τῆ φθορὰ καὶ τὸ θάνατο, θὰ κατέλυε τὴν ἐλπίδα τῶν ἀνθρώπων.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ

14. Ἀ' Κλήμ. VII 2, καὶ Πολυκ. Πρὸς Φωκ. VII 2, Β' 1, σελ. 15.

15. Εὐαγγ. ἀπόδ. Ι, 8, Μ. 22, 76.

16. Κατὰ Ἀπολλ. Λόγος Α' § 2. Πρὸς Ἀδελφίον § 6, Μ. 26, 1132, 1080, 721.

17. Κυρίλλου Ἱεροσολ., Κατήχ. Μυσταγωγ. VII καὶ Μ. 33, 1117.

18. Labbe, Acta conc. Τόμ. ΙV, 1069.

τὴν Παράδοσιν. Ἀντιθέτως ἡ Γραφή ὑπεγράμμισε καὶ ἀνεγνώρισε ἢ ἰδίᾳ — γραπτοῖς μνημείοις — τὴν Παράδοσιν.

8. Τοιουτοτρόπως καθίσταται ἤδη σαφές, ὅτι ὁ γραπτὸς λόγος ἀποτελεῖ τὸ «στιγμιότυπον» τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὸ μὴ χρησιμοποίησιν τὸν βαρβαρισμὸν *instantané*, ἧτοι ἱστορικὴ ἐκ τοῦ παρελθόντος μαρτυρία καὶ ἀποτύπωσις. Ἐνῶς ἡ Παράδοσις εἶναι συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπος βίωσις τῆς Ἐκκλησίας, τῆς διδασκαλίας, τοῦ λόγου τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς σωτηρίας. Ἡ πρώτη ἀποτύπωσις διαφυλάσσει τὸ «ἰῶτα ἓν» τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀλώθητον καὶ ἀνεξίτηλον. Ὅμως ἡ Παράδοσις προβάλλει τὴν Γραφὴν ὡς ζῶσαν πραγματικότητα ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς λατρευτικῆς ζωῆς καὶ τῆς μεθέξεως εἰς ἓνα ἱστορικὸν γίγνεσθαι τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας Του, εἰς βίωσιν τῆς σωτηρίας ὄλων τῶν ψυχῶν «ὕπερ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν»¹⁹.

9. Γ ρ α π τ ᾶ μ ν η μ ε ῖ α τ ῆ ς Ἀ π ο σ τ ο λ ι κ ῆ ς Π α ρ α δ ὴ σ ε ω ς κ α ἰ ζ ῶ σ α ἰ π η γ α ἰ α ὑ τ ῆ ς.

Ὁ προφορικὸς καὶ ζῶν λόγος τῶν Ἀποστόλων, ὁ ὁποῖος μετεδίδετο διὰ στόματος ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν κατὰ τὴν πρώτην χριστιανικὴν περίοδον, ἀπετέλεσε τὴν κυρίως Ἀποστολικὴν Παράδοσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατὰ τὸν δεῦτερον αἰῶνα. Μετέπειτα ὁμοῦς ἐνεσωματώθη εἰς ἔγγραφοις παραδόσιν, εἴτε α) εἰς αὐθεντικὴν καὶ ἔγκυρον ἐρμηνείαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἴτε β) εἰς ἐπίσημον ὁμολογίαν τῆς Πίστεως, εἴτε γ) εἰς ἔθιμα καὶ θεσμοὺς καὶ πράξεις τῆς λατρείας, εἴτε δ) εἰς ὅρους καὶ ἀποφάσεις τῶν Ἱερῶν Συνόδων, εἴτε ε) εἰς συμφωνίαν τῶν Πατέρων τὴν λεγομένην *Consensus Patrum*.

Ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τηρουμένη Ἀποστολικὴ Παράδοσις ὑπῆρξεν ὁ αὐθεντικὸς μάρτυς περὶ τῶν διδλίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, καθοδηγήσας καὶ μαρτυρήσας ἀληθῶς διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ Κανόνος τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ἡ Παράδοσις καθώρισε τὰ διδλία τοῦ Κανόνος, πού ἔχουν Ἀποστολικὴν τὴν προέλευσιν, ἐπειδὴ ἡ Παράδοσις διεκρίθωνε τὸ ὀρθὸν νόημα τούτων.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς καὶ ὁ Εἰρηναῖος ἀρνοῦνται εἰς τοὺς ἀποσεΐσαντας τὴν Παράδοσιν αἰρετικούς τὸ δικαίωμα νὰ συζητοῦν μὲ δάσιν τὴν Γραφὴν, καὶ θεωροῦν ἀδεβαίαν τὴν νίκην, διὰ τὴν καταβάλλεται προσπάθεια νὰ πεισθῶσιν οὗτοι διὰ μαρτυριῶν.

Γράφει ὁ Τερτυλλιανὸς εἰς τὸ διδλίον *De Praescriptis* (M. 2, 35) τὰ ἑξῆς: «Μερικαὶ ἐκ τῶν κλίσεων τούτων δὲν δέχονται τινας ἐκ τῶν Γραφῶν,

»ὄσας δὲ δέχονται, δὲν τὰς διατηροῦν ἀκεραίας, ἀλλὰ «διὰ προσθηκῶν καὶ ἀφαιρέσεων κολοβοῦσι ταύτας» «ἐὰν δὲ καὶ δέχωνται αὐτὰς διαστρέφουσι τὸ νόημα αὐτῶν. Πῶς λοιπὸν δύναται νὰ εὐδοθη ἢ μετ' αὐτῶν συζήτησις;» Καὶ προσθέτει: Τίνας εἶναι ἡ Γραφή; Καὶ ἀπὸ τίνας καὶ διὰ τίνων καὶ πότε καὶ εἰς ποίους παρεδόθη ἢ ἀγωγή καὶ πειθαρχία δι' ἧς γίνονται οἱ χριστιανοί; Διότι ἐκεῖ εὐρίσκειται ἡ ἀληθῆς χριστιανικὴ πίστις, ἐκεῖ συγχρόνως θὰ εὑρουν καὶ τὴν ἀληθῆ Ἁγίαν Γραφήν, τὴν ἀληθῆ αὐτῆς «ἐξήγησιν εἰς τὰς ἀληθεῖς Χριστιανικὰς Παραδόσεις»²⁰.

Τοιουτοτρόπως ἐκφράζεται καὶ ὁ Ἀποστολικὸς Πατὴρ Εἰρηναῖος, θεοαἰοῖ δὲ ὅτι, «δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συναχθῆ ἡ ἀλήθεια ἐκ τῶν Γραφῶν ὑπ' ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἀγνοοῦσι τὴν Παράδοσιν. Διότι ἡ ἀλήθεια οὐχὶ διὰ γραμμάτων ἀλλὰ διὰ ζώσης φωνῆς παρεδόθη»²¹.

10. Διὰ τὸν κατανοητὴν οἰοδηποτε γραπτὸν κείμενον, πρέπει πρωτίστως ὁ ἀναγνώστης νὰ μὴ εἶναι ξένος πρὸς τὰ δεδομένα καὶ τὰς συνθήκας τοῦ συνεγράφη τοῦτο καὶ πρὸς τοίους ἀπηυθύνθη. Πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ὀρθὴ κατανόησις τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐὰν ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως τὴν ἀπεχωρίζαμεν;

Ὁ ἐκ Λειρίου Βικέντιος γράφει ὅτι «ὁ θεῖος Κανὼν τῶν Γραφῶν πρέπει νὰ ἐρμηνεύεται κατὰ τὰς παραδόσεις τῆς Μιᾶς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ συμφώνως πρὸς τὸ δόγμα τῆς Πίστεως»²². Ὁ δὲ Μέγας Ἀθανάσιος διεκήρυξεν, ὅτι: «Αὐτάρχεις εἰσὶν αἱ ἅγαι καὶ θεόπνευστοι Γραφαὶ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπαγγελίαν» καὶ προσθέτει χαρακτηριστικῶς: «Ἐἰσὶ πολλοὶ τῶν μακαρίων ἡμῶν διδασκάλων εἰς ταῦτα συνηχθέντες λόγοι, οἳς ἐὰν τις ἐντύχοι, εἴσεται (= θὰ γγνωρίσῃ) μὲν πῶς τὴν τῶν Γραφῶν ἐρμηνείαν, ἧς δὲ ὀδρέγεται γνώσεως τυχεῖν δυνησεται»²³. Δηλῶν διὰ τούτων ὅτι ἡ Γραφὴ χρήζει αὐθεντικῆς ἐρμηνείας, τὴν ὁποῖαν εὐρίσκει ὁ μελετητὴς ἐνσωματωμένην εἰς τὴν Παράδοσιν, ἧτις καθοδηγεῖ εἰς τὴν ἀκριθεῖ καὶ ὀρθὴν κατανόησιν τῶν Γραφῶν.

Ὁ μακαριστὸς Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Χρήστος Ἀνδρουτσὸς ἀναγνωρίζει ὅτι, «Ἐν τῷ φωτὶ τῆς Παραδόσεως ἐρευνωμένη ἡ Γραφὴ, ἀποβαίνει αὐτάρχεις ἅμα καὶ «πλήρης τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν ταμιούχος»²⁴.

20. *De Praescriptis*, M. 2, 35 καὶ αὐτόθι κερ. 12.

21. Ἐλεγχος III, κερ. II, 1. M. 7, 840.

22. «*Quia scripturam sacram*», common. παρ. 2, 27. M. 50, 640, 675.

23. Λόγος, Κατὰ Ἑλλήνων, παρ. 1. M. 25, 4.

24. Συμβολικὴ, σελ. 117.

19. Ματθ. ε', 18 19.

Η ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης 10 Ὀκτωβρίου ἔγινε στὸ γραφεῖο τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας εἰδικὴ συνάντησις τῆς πρώτης ομάδος καταγραφῆς καὶ φωτογραφήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ δώδεκα ἐπιμελητὲς βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων. Τὴν ἐπόμενη ἐβδομάδα ἐπρογραμματίσθη νὰ ἀρχίσουν τὴν ἐργασία τους σὲ πέντε ἐπαρχιακὲς Μητροπόλεις: Ἐδέσσης, Καλαβρυτῶν, Καστορίας, Κερκύρας καὶ Σάμου.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ εὐχήθηκε στοὺς νέους ἐπιστήμονες καλὴ ἐπιτυχία καὶ τοὺς ἔδωσε εἰδικὲς βεβαιώσεις, προοριζόμενες γιὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κύκλους. Ἀκολουθῶς ὁ Ἐπίσκοπος Πολιτισμοῦ κ. Δ. Νιάνιας ὑπεγράμμισε τοὺς βασικοὺς στόχους τῆς προσπάθειας.

Προηγουμένως ὁ Γεν. Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος, τακτ. Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καὶ ὁ

Προϊστάμενος Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων τοῦ Ἐπιμελητοῦ κ. Ν. Ζίας ἐξήγησαν μὲ τὴν ομάδα τῶν ἀποστελλομένων ἐπιμελητῶν βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων διάφορα προβλήματα τοῦ ἀναλαμβανομένου ἔργου.

Στὴν πρώτη αὐτὴ πειραματικὴ φάσι θὰ καταγραφῶν καὶ θὰ φωτογραφηθοῦν κατὰ ἐνιαῖο τρόπο τὰ καλλιτεχνικῆς ἀξίας ἱερὰ ἀντικείμενα (εἰκόνες, σκεύη, ἄμφια κ.τ.λ.), ποὺ βρίσκονται στοὺς ἱ. ναοὺς, τὰ ἐξωκλήσια καὶ γενικὰ τὶς ἱερὲς Μητροπόλεις. Γιὰ τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ θὰ συντάσσεται εἰδικὸ δελτίο εἰς τετραπλοῦν μὲ φωτογραφία τοῦ κειμηλίου. Τὸ πρῶτο θὰ μὲν ἴσῃ τὴν Ἱ. Μητρόπολι, ποὺ εἶναι καὶ κτήτωρ τῆς ἱερῆς αὐτῆς περιουσίας, τὸ δεύτερο θὰ δίνεται στὴν ἀρμόδια Διεύθυνσι τοῦ Ἐπιμελητοῦ Πολιτισμοῦ, τὸ τρίτο στὴν τοπικὴ Ἐφορία Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ τὸ τέταρτο θὰ φυλάγεται σὲ εἰδικὸ ἀρχειο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ποὺ εἶναι καὶ ὁ ὑπεύθυνος γιὰ τὸ ἐκδοτικὸ καὶ ἱεραποστολικὸ ἔργο συνοδικῶς Ὀργανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ προοπτικὴ εἶναι, μὲ ἀφετηρία τὸ συγ-

Ὁ ἀνωτέρω, ἀναφερόμενος εἰς τὴν Συμβολικὴν (σελίς 114), ἀπαριθμεῖ ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς Παραδόσεως συγκείμενα, τὸν νηπιοβαπτισμόν, τὴν ἐπίκλησιν τῶν ἁγίων, τὴν τιμὴν τῶν ἱερῶν Εἰκόνων καὶ τῶν Ἁγίων λειψάνων, τὸ ἀειπάρθενον τῆς Θεοτόκου, τὸν Κανόνα τῆς Γραφῆς καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν μυστηρίων. Ὁ δὲ ἀσέβητος Καθηγητὴς Παναγιώτης Τρεμπέλας προσθέτει σὺν τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων «καὶ τὸν ἀρχικὸν πυρῆνα διὰ τοῦ ὁποῦ ἐξειλήχθη ἡ σημερινὴ μορφή τῆς τελετουργίας αὐτῶν»²⁵. Ἡ Παράδοσις οὐδέποτε ἀντιφάσκει πρὸς τὴν Γραφήν, εἶναι δὲ τὸ ἀριστον ὑπόμνημα εἰς τὴν κατανόησιν τῆς Γραφῆς. Τοῦτο εἶναι ἀξίωμα εἰς τὸν χριστιανικὸν βίωμα καὶ εἰς τὴν Πρακτικὴν Θεολογίαν.

Περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως ἡ Ἀποστολικὴ Παράδοσις καταγράφη καὶ εἰς τὰ παλαιὰ Σύμβολα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ Ἀποστολικὸν λεγόμενον Σύμβολον εἶναι ἡ παλαιότερα ὁμολογία πίστεως. Τοῦτο ἐζητεῖτο ἀπὸ τοὺς προσερχομένους εἰς τὸ Βάπτισμα καὶ ἦτο ὁμολογία πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τὰς θεμελιώδεις ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου. Αὐτὸ μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Ἰουστίνου καὶ τοῦ Τερτυλλιανοῦ.

«Ἐγίνοντο, γράφει ὁ ἱερός Ἰουστίνος, δεκτοὶ εἰς

τὸ Βάπτισμα ὅσοι ἂν πεισθῶσι καὶ πιστεύσωσιν ἀληθῆ ταῦτα»²⁶.

Τὰ σύνταγμα ταῦτα σύμβολα, ἐξέφραζον τὸ οὐσιώδες τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἐπὶ τῇ θάσει δὲ τῆς Παραδόσεως συνεπλήρωρον αἱ Ἐκκλησίαι, ὥστε κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα, ἡ καὶ ἐνωρίτερον, νὰ ἐπικρατήσουν.

Ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος, ἐπὶ τῆς ὁμολογίας τοῦ συμβόλου τῆς Νικαίας, ἐξ ἐπιφύσεως ὅτι ἐνσωματοῦσι τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ἐφαρμόζει τὸ ἐν Γαλάταις Α' Κεφ., στίχ. 8 λόγιον τοῦ θεορρήμονος Παύλου. «Ἐπειδὴ οὐ πάντες δύνανται τὰς Γραφὰς ἀναγινώσκειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἰδιωτεῖα (= ἀφέλεια), τοὺς δὲ ἀσχολία τις ἐμποδίζει πρὸς τὴν γνῶσιν... ἐν ὀλίγοις τοῖς στίχοις τὸ πᾶν δόγμα τῆς πίστεως περιλαμβάνομεν... καὶ παρὰ ταύτην ἄλλην μηκέτι δέξασθαι... μήτε ἂν ἄγγελος ἐναντίος εἰς ἄγγελον φωτὸς μετασχηματισθεὶς πληγῆσαι σε θούλεται... «κἂν γὰρ ἡμεῖς ἡ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσθηται ὑμᾶς παρ' ὃ νῦν παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω»²⁷. Ἐννοεῖται διφυῆς, ποὺ περιλαμβάνει καὶ τὸν παραδίδοντα καὶ τὸν παραλαμβάνοντα.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΛΕΩΝΙΔΗΣ ΠΑΝΤΑΖΗΣ

25. Δογματικὴ, Τόμ. 1-2, σελ. 132.

26. Α' Ἀπολ., 61 Β. 3, 194.

27. Κατήχ. Ε' 7.

κεχωρισμένο ἕλικό, νὰ ἐκδοθῆ στὸ μέλλον πολύτομο Corpus τῶν κειμηλίων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸν Νοέμβριο αὐτοῦ τοῦ ἔτους θὰ ἀκολουθήσῃ στὴν Ἀθήνα εἰδικὸ σεμινάριο - ἐργασίας, σὲ συνεργασία τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ. Σ' αὐτὸ θὰ ἀναλυθοῦν καὶ ἀξιολογηθοῦν τὰ προβλήματα καὶ πορίσματα τῆς πρώτης αὐτῆς ἐπιστημονικῆς ἐξορμήσεως.

Ἐξάλλου πρὸς τὸν σκοπὸν ἐνημερώσεως τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τὰς ὁποίας θὰ ἐπισκεφθοῦν οἱ εἰδικοί ἐπιστήμονες διὰ τὴν καταγραφήν καὶ φωτογράφησιν τῶν Ἱερῶν Κειμηλίων, ἀπεστάλη ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολή.

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην

κ.

Σεβασμιώτατε,

Ἀπὸ μακροῦ ἔχει ἐπισημανθῆ ἡ ἀνάγκη συστηματικῆς ἐπιστημονικῆς καταλογραφίσεως τῶν διαφόρων ἱερῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποία ἀποτελοῦν τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὰ καθημερινῶς αὐξανόμενα κρούσματα ἀρχαιοκαπηλείας, τὰ ὁποία ἐξικινδύναι μέχρις ἀπυθάνου ἱεροσουλίας, καθιστοῦν ἔτι ἐπιτακτικώτερον τὸ χρέος ὅλων τῶν ὑπευθύνων φορέων νὰ συντονίσουν τὰς προσπάθειάς των πρὸς προστασίαν τῶν ἱερῶν τούτων κειμηλίων.

Κατόπιν ἐπισταμένης διερευνήσεως τῶν ὑφισταμένων προβλημάτων καὶ δυνατοτήτων ἀπεφασίσθη ἡ συνεργασία τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ διὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ δυσχεροῦς αὐτοῦ ἔργου.

Κατὰ τὴν πρώτην, πειραματικὴν, φάσιν εἰδικῶς κατηγοριοῦμενοι Ἐπιμεληταὶ Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων θὰ ἐπισκεφθοῦν, ἀνὰ δύο ἢ τρεῖς, πέντε μητροπόλεις (ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν συνημμένον πίνακα) διὰ νὰ καταγράψουν καὶ φωτογραφήσουν κατὰ ἐνιαῖον τρόπον τὰ καλλιτεχνικῆς ἀξίας ἱερὰ ἀντικείμενα (εἰκόνας, σκεύη, ἄμφια κ.τ.λ.), τὰ εὐδοκίμως εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς, τὰς Ἱ. Μονάς, τὰ ἐξωκκλήσια καὶ γενικῶς εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν.

Δι' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν θὰ συντάσσεται εἰδικὴ κάρτα εἰς τετραπλοῦν —μετὰ φωτογραφίας τοῦ κειμηλίου— ἀκολουθῶς ἡ πρώτη προσεῖζεται διὰ τὴν Ἱ. Μητρόπολιν, ἥτις εἶναι καὶ ὁ κήτωρ τῆς ἱεράς αὐτῆς περιουσίας, ἡ δευτέρα θὰ δίδεται εἰς τὴν ἀρμοδίαν Διεύθυνσιν τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, ἡ τρίτη εἰς τὴν οἰκίαν Ἐφορίαν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ἡ τετάρτη θὰ φυλάσσεται εἰς εἰδικὸν ἀρχειὸν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, προκειμένου νὰ ἀποτελέσῃ εἰς τὸ μέλλον τὴν βάσιν ἐκδόσεως πολυτόμου Corpus τῶν κειμηλίων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Παρακαλοῦμεν ὄθεν ἀδελφικῶς, ὅπως παράσχητε πᾶσαν δυνατὴν βοήθειαν εἰς τοὺς ἀποστελλομένους εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Ὑμῶν ἐπιστήμονας, ἐνημερώνοντες σχετικῶς τοὺς ὑφ' Ὑμᾶς αἰδεσιμωιάτους ἐφημερίους καὶ ποιητέτους αὐτοὺς, ὅπως παρίσταται κατὰ τὴν καταγραφὴν τῶν κειμηλίων, συνυπογράφουν τὸν σχετικὸν κατάλογον —ἀντίγραφον τοῦ ὁποίου θὰ δίδεται καὶ εἰς αὐτοὺς ἅμα τὸ πέρας τῆς ἐργασίας διὰ τὸ ἀρχειὸν τοῦ Ἱ. Ναοῦ— καὶ γενικῶς συνδράμουν ἀνεπιφυλάκτως τὸ ἀναλαμβάνόμενον ἔργον.

Ἐὐχαριστοῦντες διὰ τὴν πρόθυμον συμμετοχὴν καὶ συνεργασίαν Σας εἰς τὴν ἐξαιρετικῆς σημασίας διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος πρωτοποριακὴν ταύτην προσπάθειαν, διατελοῦμεν

Μετὰ διαπύρων εὐχῶν

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ὁ Γενικὸς Διευθυντῆς

τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

† Ὁ Ἀνδρούσης ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΚΡΙΣΕΩΣ

ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

Διορίσθηκε πρόσφατα ἀπὸ τὴ Διαρκὴ Ἱ. Σύνοδο τὸ Ὑπηρεσιακὸ Συμβούλιο Κρίσεως Ἀνωτάτων Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων, γιὰ τὴν τρέχουσα Συνοδικὴ Περίοδο (ἀπὸ 1.9.1979 ἕως 31.8.1980).

Τὸ Ὑ.Σ.Κ.Α.Ε.Υ. ἀπαρτίζεται ἀπὸ τοὺς ἐξῆς:

α) Σεβ. Μητροπολίτη Μεγάρων κ. Βαρθολομαῖο, ὡς Πρόεδρος, με ἀναπληρωτὴ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Κυθήρων κ. Γερόθεο,

β) Πνεστ. Ἀρχιμ. Γερώνυμο Λιάπη, Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱ. Συνόδου,

γ) κ. Γεώργιο Σκουρογιάννη, ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ καθήκοντα Διοικητοῦ τοῦ Ὁ.Δ.Ε.Π.,

δ) Θεοφιλ. Ἐπίσκοπο Ἀνδρούσης κ. Ἀγαστάσιο, Γενικὸ Διευθυντὴ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ Καθηγητὴ Πανεπιστημίου,

ε) Σεβ. Μητροπολίτη Περιστερίου κ. Χρυσόστομο, Διευθυντὴ τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου.

Γραμματέας τοῦ Συμβουλίου ὀρίστηκε ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτ. κ. Εὐάγγελος Ματζουνέας, με ἀναπληρωτὴ τὸν Αἰδ. Πρωτ. κ. Ἠλία Μαρκαντώνη.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ ἐνότης τῆς Ὁρθοδοξίας.

Κατὰ τὴν διάσκεψιν γέφυμας, ὅπερ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀκαδημία Κρήτης παρετέθη ὑπὸ τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς χάριν πάντων τῶν Ὁρθοδόξων, οἵτινες μετέσχον τῆς 8ης Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας ταύτης Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσόστομος, ἀφοῦ μετέδωκε τὸν θεομὸν χαριεπιμὸν τῆς Α. Παναγιώτηος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου, ἐξήρην ὁρθῶς τὰς κατὰ τὴν διάσκεψιν τῆς Συνελεύσεως ταύτης διαπιστωθείσας ἀδελφικὰς σχέσεις καὶ τὴν στενὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ συνεργασία αὕτη συνετέλεσεν, ὥστε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν νὰ μεταδοθῆ πρὸς τοὺς ἐιροδόξους ἡ Ὁρθόδοξος μαρτυρία καὶ νὰ προβληθῆ εἰς αὐτοὺς τὸ τόσον ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν διεκκλησιαστικῶν καὶ διεθνῶν προβλημάτων Ὁρθόδοξον πνεῦμα.

Εὐχόμεθα, ὅπως αἱ μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀδελφικαὶ σχέσεις σοφιστηθῶν εἰς περισσότερον, παραμεριζομένης πάσης τάσεως, ἥτις θὰ ἠδύνατο νὰ διαταράξῃ τὴν μακραίωνα κανονικὴν τάξιν τῶν σχέσεων τούτων καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποδυνάμωσιν τῆς πανορθοδόξου ἐνότητος, ἥτις εἶναι ἡ μόνη προϋπόθεσις, ἵνα ἀξιοποιηθῆ τὸ λυτρωτικὸν μῆνυμα τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὸν σύγχρονον κόσμον.

Πῶς δύνανται νὰ παραμένουν ἀπαθεῖς;

Κατὰ τὴν διάσκεψιν τῶν ἐργασιῶν τῆς 8ης Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Κρήτῃ, ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δεμεσοῦ κ. Χρυσάνθος ἐξήτησεν ἐκ τοῦ Συμβουλίου τούτου νὰ λάβῃ σαφῆ θέσιν ἔναντι τοῦ πελωρίου δράματος τῆς Κύπρου καὶ τοῦ ὁρθοδόξου λαοῦ τῆς, ὅστις, ἔνεκα τῆς εἰσοδολῆς τῶν ἀλλοθρήσκων ὁρῶν τοῦ Ἀιτίλα, θρηρεῖ χιλιάδας νεκρῶν καὶ ἀγνοουμένων. «Διερωτῶμαι, —εἶπεν ὁ Κύπριος Ἱεράρχης—, πῶς μποροῦν νὰ παραμένουν ἀπαθεῖς καὶ ἀσυγγίνητοι ὁργανισμοί, καὶ μάλιστα ἐκκλησιαστικοί, οἱ τοὺς ὁποίους καταγγέλονται παραδίσεις τῶν στοιχειωδῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης».

Αἱ εὐγλωττοὶ διακηρύξεις αὗται θὰ ἔπρεπε νὰ εὐρεθῆ τρόπος νὰ ἀκουσθῶν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, νὰ ἀφωπύσων τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν πασῶν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ συνεγείρουν αὐτοὺς εἰς ἀληθῆ στανροφορίαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν μετὰ τῆς αὐτῆς ὠμίτηος καταπατουμένων ἐν Κύπρῳ ἀρχῶν τῆς στοιχειώδους ἠθικῆς τάξεως.

Ὁ ἱερός χῶρος τοῦ Σινᾶ.

Μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς συνθήκης εἰρήνης μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Ἰσραήλ, ἡ περιοχὴ τοῦ θεοδαδίτου ὄρους Σινᾶ ἐπιστρέφεται εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, οἵτινες ἐξεδήλωσαν ἤδη διάθεσιν πρὸς συνέχισιν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰσραήλ ἀναληφθείσης προσπάθειας πρὸς τουριστικοποίησιν τῆς περιοχῆς. Οὕτως ἐροήθη ἡ ἰδέα τῆς ἐπὶ τοῦ Σινᾶ ἀνεγέρσεως «σαοῦ εἰρήνης», μουσουλμανικοῦ τεμένους, συναγωγῆς, μεγάλης ξενοδοχειακῆς μονάδος καὶ ἄλλων τεχνικῶν ἔργων.

Ἄλλ' ὡς ὁρθῶς παρετήρησεν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σινᾶ κ. Δαμιανός, τὰ ἔργα ταῦτα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνωνν εἰς ἀπόστασιν τινα ὀλίγων χιλιομέτρων βορειοδυτικῶς τοῦ ὄρους Σινᾶ, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπ' αὐτοῦ ὑπερχιλιετῆς παρουσία τῆς Ὁρθόδοξου Μονῆς τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης ἐπιβάλλει τὸν ἀπόλυτον σεβασμὸν τοῦ χαρακτηήρος καὶ τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἀνεπαναλήπτου ἱεροῦ τούτου χώρου.

Ὅθεν δεόν νὰ καταβληθῆ πᾶσα προσπάθεια, ὅπως πεισθῶν οἱ Αἰγύπτιοι, ἵνα λάβουν σοβαρῶς ἐπ' ὄψιν τὴν γνώμην τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου. «Ἡ γνώμη αὕτη, ὡς ἐτονίσθη ὑπὸ ἐσπερινῆς ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος, πρέπει νὰ εἶναι ὄχι ἀπλῶς συμβουλευτικῆ, ἀλλὰ καθοριστικῆ πάσης περαιτέρω ἐξελίξεως».

Ἐκπλήρωσις ἐθνικοῦ χρέους.

Κατὰ τὴν πρόσφατον εὐστοχον παρατήρησιν πρωτῆς ἐφημερίδος τῆς Συμπρωτευούσης, «ἡ ἀνέγερση Ἱεροῦ Ναοῦ, φερωνύμου τῶν Ἰσαποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, σὴν Θεσσαλονικίῃ δὲν θὰ ἱκανοποιήσῃ μόνον τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ θὰ ἀποτελέσῃ καὶ ἐκπλήρωσιν ἐθνικοῦ χρέους».

Ἡ παρατήρησις αὕτη δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ τονίσωμεν τὴν ἀνάγκην νὰ συνειδητοποιήσων πάντες, ὅτι οἱ δύο Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοὶ δεόν νὰ τιμῶνται ἐν Ἑλλάδι οὐχὶ ἀπλῶς ὡς τοπικοὶ ἄγιοι, ἀλλ' ὡς μεγάλοι μορφαὶ τῆς καθ' ὅλον Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐροτασμός τῆς μνήμης των πρέπει κατ' ἔτος νὰ τελεῖται εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς τοὺς ἄλλοις εἶναι ἀπαραίτητος ἡ σύνταξις ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐνὸς ἀσθεντικοῦ καὶ ἀπολύτως ἀντικειμενικοῦ συναξαρίου των, σιτηριζομένου εἰς τὰ δι' αὐτοὺς δεδομένα τῆς καθ' ὅλον ἱστορικῆς ἐροῦνης, ἐκατέρωθεν δὲ ἡ καθιέρωσις εἰδικῆς ἑνολογίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ δι' εὐσυνόπτων εἰδολογικῶς καὶ καθ' ἕλλην προτυπῶν ἕμων νὰ ἐξαίρηται ὁ ἀποστολικὸς τῷ ὄντι βίος καὶ ἡ θανασιτῆ πολιτεία των καὶ δοῦσις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Στήν αίθουσα τελετών του Οικοτροφείου Ἀρρένων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἔγινε ἡ ἐπίσημη ἑναρξή τῆς λειτουργίας καί τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς Ἰποψηφίων Κατηχητῶν, πού ἔδωσε ἡ Ἱερά Μητρόπολις σέ βελτιωμένα πρότυπα τῆς Σχολῆς Ἰποψηφίων Κατηχητῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Σχολή τελεῖ ὑπό τήν Δ/ση τοῦ Ἱεροκλήρουκ - Γεν. Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἀρχιμ. π. Διονυσίου Μαντάλου καί σκοπό τῆς ἔχει τήν κατάρτιση ὧσιν θέλουν νά ἐργασθοῦν στήν κατηχητική κίνηση τῆς Μητροπόλεως καί ἐπιθυμοῦν μέ ὀρθή κατάρτιση νά συντελέσουν στήν καλύτερη καί σωστότερη προσφορά τῆς Ἐκκλησίας στά νιάτα μέσα ἀπό τά Κατηχητικά.

Στή Σχολή θά διδάξουν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, ὁ Διευθυντής τῆς Σχολῆς π. Διονύσιος, ἡ Θεολόγος Καθηγήτρια Δις Μαγδαληνή Ἀργυράκη, ἄλλοι Ἐπίσκοποι καί Κληρικοί, Καθηγηταί Πανεπιστημίου, ἐπιστήμονες διαφόρων εἰδικότητων εἰδικῶς προσκαλούμενοι.

Ἡ τελετή ἐναρξῆς τῆς ἐν λόγω Σχολῆς—βιμηναίου κύκλου σπουδῶν — στήν ὁποία ἔχουν ἐγγραφῆ μέχρι στιγμῆς 66 μαθητές καί μαθήτριες Λυκείου, ἀπόφοιτοι Λυκείου, φοιτητές καί φοιτήτριες καί Πτυχιούχοι Ἀνωτέρων καί Ἀνωτάτων Σχολῶν κατά τὸ Πρόγραμμα ἄρχισε μέ Ἀγιασμό, τὸν ὁποῖο ἐτέλεσε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μέ τὴ συμμετοχὴ πολλῶν κληρικῶν.

Μετά τὸν Ἀγιασμό μίλησε ὁ Διευθυντής τῆς Σχολῆς π. Διονύσιος, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ εὐχαρίστησε ὄλους γιὰ τὴν τιμη-

τική τους παρουσία, ἀνέπτυξε τὸν σκοπὸ τῆς Σχολῆς καί τὴ μεγάλη σημασία τῆς γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ Κατηχητικοῦ θεσμοῦ.

Στὴ συνέχεια ἀπάντησε ὁ Σεβασμιώτατος, ὁ ὁποῖος τόνισε τὴ μεγάλη σημασία πού ἔχει ἡ Σχολή στήν προσπάθεια νά βοηθηθῆ τὸ παιδί καί νά διαπλάσθῃ μέ τὰ νάματα τῆς Ὁρθοδοξίας καί τῆς Πατρίδας.

Ἀκολούθησε δεξίωση, στήν ὁποία ἡ ὀρχήστρα καί ἡ Χορωδία τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Μητροπόλεως, ὑπὸ τὴν Δ/ση τοῦ Φοιτητοῦ Θεολογίας κ. Β. Χαραμαντιδῆ ἀπέδωσε διάφορους ὕμνους καί Κατηχητικά ἄσματα.

Ἐπιμορφωτικά μαθήματα εἰς Ἱεροκῆρυκας

Ἐληξάν στίς 15 Ὀκτωβρίου τὰ μαθήματα τοῦ ἐπιμορφωτικοῦ κύκλου τῶν Ἱεροκηρυκῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεγάρων καί Σαλαμίνος.

Σκοπὸς τῶν 26 μαθημάτων ἦταν ἡ παρουσίασι θεμάτων καί βασικῶν ἐπ' αὐτῶν σκέψεων γιὰ τὰ ἑσπερινὰ κηρύγματα τῆς περιόδου 1979-80. Κεντρικὸ θέμα ἦταν: «Οἱ παραβολὲς τοῦ Κυρίου».

Τὰ μαθήματα, πού διήρκεσαν ἐπὶ δεκαπενθήμερο, ἔγιναν μέ πρωτοβουλία τοῦ Σεβ. κ. Βαρθολομαίου. Τὰ δίδαξε ὁ Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Μ. Σιώτης καί τὰ παρακολούθησαν 30 κληρικοί, στή μεγάλη αίθουσα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Ζιχνῶν εἰς τοὺς μαθητὰς

Νέα σύγχρονα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ γνωστὲς προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς μας ἀνέφερε σὲ ὁμιλία του πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Λυκείου καί Γυμνασίου Νέας Ζίχνης ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζιχνῶν καί Νευροκοπίου κ. Σπυρίδων, μέ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐναρξῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1979-1980 καί τοῦ Ἀγιασμοῦ.

Παράλληλα, ὁ Σεβ. ἐξήγησε στοὺς μαθητὰς τοὺς λόγους πού ἐπιβάλλουν τὴν τέλεσι τοῦ Ἀγιασμοῦ αὐτοῦ, ὥστε νά εὐλογηθοῦν καί νά φωτίζονται ἀπὸ τὸν Παντοδότη Θεὸ καί τοὺς συνέστησε νά δεῖξουν ἀληθινὴ ἀγάπη στὸ σχολεῖο καί τοὺς δασκάλους τους καί ιδιαίτερα στὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν.

Ἱερατική σύναξις

εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Ἀργολίδος

Ἐληξάν μέ ἐπιτυχία οἱ ἐργασίες τοῦ 14ου Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀργολίδος, πού ἔγινε, ἀπὸ 18 ἕως 19 Σεπτεμβρίου, στὸ Ναύπλιο.

Τὴν πρώτη ἡμέρα, τελέσθηκε Ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία, χοροστατούντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀργολίδος κ. Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος καί μίλησε στοὺς Κληρικούς καί στοὺς ἐκπροσώπους τῶν τοπικῶν πολιτικῶν καί στρατιωτικῶν Ἀρχῶν.

Στὴ συνέχεια, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Τιμόθεος Τζιαβάρας εἰσηγήθηκε τὸ θέμα: «Ὁ Μ. Βασίλειος ὡς πνευματικὸς ἄνθρωπος».

Καί τὸ Συνέδριο ἔκλεισε μέ ὁμιλία, πατρικὲς συμβουλὲς καί εὐχὲς τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀργολίδος κ. Χρυσοστόμου πρὸς τοὺς συνέδρους.

Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία ἐν Ἀμερικῇ.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καί Νοτίου Ἀμερικῆς ἐν συνεντεύξει του ἐξαιρεῖ τὰ εἰς τὸν τομέα τῆς ἑλληνορθόδοξου παιδείας ἐπιτεύγματα τῶν συνειῶν προσπαθειῶν τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ὁρθόδοξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἀποτέλεσμα τῶν προσπαθειῶν τούτων εἶναι ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερησίων σχολείων εἰς εἴκοσιν, ἡ ἔνταξις των εἰς τὰ πλαίσια τῆς σχετικῆς νομοθεσίας τῶν ἐπιμέρους πολιτειῶν, ἡ ἀξιοπρεπὴς μοσδοσία τῶν διδασκάλων, ἡ συνταξιοδότησις των, ἡ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καί Ἐθνικῆς Παιδείας συγγραφή καί ἔκδοσις εἰδικῶν διδασκικῶν βιβλίων, ὁ καταρτισμὸς καί ἡ ἐφαρμογὴ ἐνιαίου ἀναλυτικοῦ προγράμματος, ἡ ἀκαδημαϊκὴ ἀνύψωσις τοῦ ἐν Βοσιῶν Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου ὡς ἰσοτίμου πρὸς τὰ ἀμερικανικὰ κολλέγια καί τέλος ἡ ἀνάπτυξις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Στανου εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν ἐν Ἀμερικῇ, ἐν Ἀθήναις, Θεσσαλονικῇ καί Χάλκῃ.

Αἱ εὐχάριστοι αὐταὶ διαπιστώσεις πείθουν, ὅτι ἡ ἐν Ἀμερικῇ ἑλληνορθόδοξος ἐκπαιδευτικὴ προσπάθεια ἔχει ἐπιτελέσει τεραστίαις προόδους καί ἔχει τὰ μέγιστα συντελέσει εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ συνδέσμου τῶν ἐν Η.Π.Α. Ἑλληνοπαίδων μετὰ τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος καί μετὰ τῆς Ὁρθόδοξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

Διά την προστασίαν τῶν κειμηλίων εἰς τὰ Καλάβρυτα

Τὸν ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν κ. Δ. Νιάνια ἐπισκέφθηκε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος καὶ τοῦ ἀνέπτυξε τὰ θέματα συστάσεως Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου στὸ Αἶγιο καὶ Μουσείου ἐκτελεσθέντων Καλαβρυτινῶν στὰ Καλάβρυτα, ἐπίσης δὲ ἀναπτύξεως τοῦ προσκυνήματος, τῆς Παναγίας Πλατανιώτισσης.

Ὅπως ἔγινε γνωστὸ, τὸ περασμένο δεκαπενθήμερο ἐπισκέφθηκε τὸ Αἶγιο συνεργεῖο ἀπὸ 3 Ἐπιμελητὲς ἀρχαιολόγους καὶ ἀσχολήθηκε μὲ τὴν καταγραφή τῶν κειμηλίων ἱερῶν εἰκόνων κ.λπ. τῶν ἱ. ναῶν, μονῶν καὶ ἐξωκκλησίων σύμφωνα μὲ πρόγραμμα ποῦ κατάρτισε ἡ Ἱ. Μητρόπολι Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας. Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἐπιλογή τῶν ἀντικειμένων ἐκείνων ποῦ θὰ θησαυρισθοῦν στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Μοσεῖο. Στὰ Καλάβρυτα, ἐξ ἄλλου, θὰ μεταβῇ συνεργεῖο τῆς ΕΡΤ γιὰ νὰ κινηματογραφηθῇ ἀφηγήσεις Καλαβρυτινῶν ποῦ ἐπέζησαν ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσι.

Τὴν 1η Ὀκτωβρίου ἄρχισε ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς ὑποφθιῶν ἱερέων, ποῦ ἱδρύθηκε μὲ ἀπόφασι τοῦ Σεβ. στὴν Ἱ. Μονὴ Ταξιάρχων Αἰγιαλείας. Στὴ Σχολὴ θὰ διδάξουν κληρικοί τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ ὁ τ. λυκαίραρχης θεολόγος κ. Σωτ. Μεντζελοπούλου.

Ὁ νέος Καθηγούμενος

εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Παρακλήτου

Τὴν Κυριακὴ 7 Ὀκτωβρίου, στίς 3.30' μ.μ., κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Ἑσπεριοῦ, ἐνθρονίστηκε στὴν Ἱ. Μονὴ Παρακλήτου Ὁρωποῦ ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ἀττικῆς κ. Δωρόθεο ὁ νέος Καθηγούμενος τῆς Ἀρχιμ. Ἱγνάτιος Πουλουπάτης. Στὴν τελετὴ παρέστησαν ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμ. κ. Μάξιμος Εὐδας, οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος, Καθηγητὴς Πανεπιστημίου, Νεοχωρίου κ. Σπυρίδων, Δωδώνης κ. Χρυσόστομος, πολλοὶ κληρικοί, μοναχοὶ καὶ μοναχές καὶ πλῆθος λαοῦ.

Μετὰ ἀπὸ προσφώνησι τοῦ Σεβ. Ἀττικῆς, μίλησε ὁ νέος Καθηγούμενος, ὁ ὁποῖος τόνισε ὅτι «δὲν θὰ παρεκκλίνη οὔτε δεξιὰ οὔτε ἀριστερά, ἀντιστάμενος μέχρις ἐσχάτων εἰς τοὺς παντὸς εἶδους νεωτερισμοὺς καὶ ἐπινοήσεις τῆς ματαιᾶς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἡ ὁποία ἔχει ἐκσπάσει ὡς λαίλαψ καὶ ἀπειλεῖ αὐτὰ τὰ θεμέλια τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς μας ὑποστάσεως».

Αἱ ἑορταὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου εἰς Θεσσαλονίκη

Μὲ ἐξαιρετικὴ λαμπρότητα γιορτάσθηκαν στὴ Θεσσαλονικὴ ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἐπέτειος, στίς 26 Ὀκτωβρίου, μὲ τὴν παρουσία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνου Τσατσου. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Ἑσπεριοῦ στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, μίλησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, ἐνὸς κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς Θείας Λειτουργίας ἀναγνώσθηκε ἐγκύκλιος τοῦ Παναγ. Μητροπολίτη Θεσσαλονικῆς κ. Παντελεήμονος. Στὸ πανηγυρικὸ συλλεῖοργο προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νέας Ἰωνίας κ. Τιμόθεος καὶ πῆραν μέρος οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων κ. Ἀπόστολος, Τυρολόης καὶ Σερρεντιῶν κ. Παντελεήμων, Λάμπης καὶ Σφακίων κ. Θεόδωρος, Λαγκαδᾶ κ. Σπυρίδων, Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς κ. Προκόπιος, Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος, Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, Καστορίας κ. Γρηγόριος, Πολυκαρπῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀμβρόσιος, Διδυμοτείχου κ. Ἀγαθάγ-

γελος, οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Ἀρσινόης κ. Στέφανος καὶ Νεοχωρίου κ. Σπυρίδων, καθὼς καὶ ὁ Παναγ. Μητροπολίτης Θεσσαλονικῆς, ὁ ὁποῖος καὶ προέστη στὴν ἐπίσημη δοξολογία ποῦ ἀκολούθησε. Τὸ ἀπόγευμα πραγματοποιήθηκε λιτανεὶα τῆς τιμίας κάρας μὲ τὴ συνοδεία στρατιωτικῶν ἀγχημάτων καὶ πυκνὴ συμμετοχὴ Κλήρου καὶ Λαοῦ.

Ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν.

Μὲ πανηγυρικὴ ἐκδήλωσι τῆς δλομελείας τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν τελείωσαν στίς 25 Ὀκτωβρίου οἱ ἐργασίες του, ἀφοῦ περάτωσαν τὸ ἔργο τους οἱ διάφοροι Ἐπιτροπὲς μελέτης καὶ ἐξελέγη τὸ νέο δεκαμελὲς προεδρεῖο του.

Οἱ συνεδριάσεις ποῦ διεξήγοντο στὴν Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία Κρήτης, στὸ Κολυμπάρι Χανίων καὶ στὸ ξενοδοχεῖο «Μάλεμα», ἀσχολήθηκαν κυρίως μὲ θέματα ἀνήκοντα στίς σχέσεις Ἐκκλησιῶν τῆς Εὐρώπης μὲ τὰ σύγχρονα προβλήματα καὶ ὄχι μὲ τὸ θεολογικὸ νόημα τοῦ βασικοῦ θέματος «ἐλευθεροῖ στὴν ὑπηρεσία τῆς Εὐρώπης, μὲ τὴ δύναμι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», πρᾶγμα ποῦ μπορεῖ νὰ ἔδωσε πλάτος στίς συζητήσεις, ἀλλὰ ζήτησε τὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ οἰκουμενικὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Συνεδρίου.

Τὸ προεδρεῖο ἐπέδειξε προσήλωσι καὶ στὸ κύριο θέμα καὶ στὸν κωνισμό διεξαγωγῆς τῶν συζητήσεων, ἀλλὰ ἡ προτεσταντικὴ πλειοψηφία καὶ μερικὲς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἤλεγχαν τίς συζητήσεις καὶ τίς ἐνέπλεξαν στὴ συνθηματολογία ὀρισμένων πολιτικῶν καθεστώτων. Αὐτὸ δημιούργησε τὴν ἐντύπωσι, πὼς τὸ Συμβούλι Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, προκειμένου νὰ κινήται στὸ χῶρο τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἔχει διακριτικὴ ἐξάρτησι ἀπὸ δυνάμεις μὴ καθαρὰ ἐκκλησιαστικῆς.

Κατὰ τίς ἐργασίες του, δὲν διαπιστώθηκε εἰδικὴ μέριμνα γιὰ τὴν προώθησι τοῦ ἐνωτικοῦ ἰδεώδους μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, οὔτε διαθέσι ἀναζητήσεως τῶν πνευματικῶν καὶ πολιτιστικῶν δεσμῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν χριστιανῶν, οὔτε καὶ κάποια μέριμνα γιὰ τὴ μελέτη ποιμαντικῶν προβλημάτων τοῦ μετασχηματιζομένου εὐρωπαϊκοῦ χῶρου, ἀλλὰ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν Ἀφοπλισμὸ, τὴν Εἰρήνη, τὴν Οἰκολογία κτλ., θέματα μὲν ἐξόχου ἐνδιαφέροντος, ἀλλὰ κυρίως κοσμικά. Θέματα θρησκευτικῆς ἐλευθερίας στὸν ἀνατολικὸ χῶρο δὲν ἐθίγησαν, οὔτε ὑπερασπίσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων στίς συνοπτικῆς δίκες ποῦ διεξάγονται ἐκεῖ καὶ ἔχουν συγκινήσει τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀπ' ἐναντίας, Ἀντιπροσωπεῖτες προστάθησαν ν' ἀποδείξουν πὼς οἱ Κυβερνήσεις τους σέβονται τίς συμφωνίες τοῦ Ἐλσίνκι.

ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΟΥ π. ΠΕΤΡΟΥ ΝΤΥΠΡΕ

Ὁ π. Πέτρος Ντυπρέ, Ἰπογραμματαῦς τῆς Γραμματείας τοῦ Βατικανοῦ γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν, ὁ ὁποῖος ἔλαβε μέρος στίς ἐργασίες τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἐκκλησιῶν Εὐρώπης ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ εἰδικοῦ συμβούλου, καὶ στὸν ὁποῖο τέθηκε ὑπ' ὄψι ἀπὸ δημοσιογράφους δημοσίευμα ἀθηνάικης ἐφημερίδας ἀναφερόμενο σὲ δήλωσι του σχετικὴ μὲ τὴν πρόσφατη πρωτοβουλία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ γιὰ μιὰ στενὴν συνεργασία μεταξὺ διαφόρων Ἐκκλησιῶν στὸ χῶρο τῶν Κρατῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, δήλωσε τὰ ἑξῆς:

«Μὲ θαθεῖα ἐκπλήξι πληροφορήθηκα δημοσίευμα ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας ποῦ μὲ μεγάλο τίτλο ἀποδίδα τελείως τὸ ἀντίθετο ἀπὸ ὅ,τι θέλησα νὰ πῶ κατὰ τὴν ἐλεύθερη συζητήσι σὲ μιὰ ομάδα ἐργασίας τῆς Συνελεύσεως τῶν Ἐκκλησιῶν Εὐρώπης πάνω στὸ θέμα τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἐλλάδος κ. Σεραφεῖμ γιὰ μιὰ στενὴν συνεργασία μεταξὺ ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν μέσα στὸ χῶρο τῶν Κρατῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Ἐξ ἄλλου ἔχει προηγηθῇ ἡ ἐπίσημη εὐχὴ τῆς Α. Ἁγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου Β' σὲ ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Μακαριότατο γιὰ τὴν ἐδόδοσι τῆς πρωτοβουλίας».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ****Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν**

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις:

α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 καὶ δ) τὴν ὑπ' ἀριθ. 3090)13.9.1977 Ἀπόφασιν Ἑμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Νικολάου — ἐδοῦ Ἀχαρνῶν, καλούμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὅσα τοῦ ἄρθρου 34)16 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1ῃ Νοεμβρίου 1979

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 25 τοῦ Ν. 817)78 καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 456)79 ἡμετέραν ἀπόφασιν, καλούμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν τὴν θέσιν τοῦ Ἱεροκήρυκος, εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἁγίας Τριάδος Κύμης, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Κύμῃ τῇ 22ᾳ Ὀκτωβρίου 1979

† Ὁ Καρυστίας ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλούμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν τὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Μεταμ. Σωτήρος Κουστομαῶλου καὶ 2) Ἐδζγγ. Θεοτόκου Λεπούρων, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Ἀγίας Μητροπόλεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Κύμῃ τῇ 22ᾳ Ὀκτωβρίου 1979

† Ὁ Καρυστίας ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Σερρών καὶ Νιγρίτης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 346)1976 Νόμου «περὶ τρόπου πληρώσεως ἐφημεριακῶν τιμῶν θέσεων κλ.» καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλούμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους ὅπως καταλάβωσιν τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Λίμνης, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σέρραις τῇ 29ῃ Ὀκτωβρίου 1979

† Ὁ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Π. Β. Πάσχοϋ, Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ ἅγιος Παντελεήμων, Ἀθήναι 1979 (ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος»), σελ. 68.

Ἱστορικοφιλολογικὴ μελέτη, ἀναφερομένη εἰς τε τὸν ἅγιον Παντελεήμονα καὶ τὸν ἅγιον Ρωμανὸν τὸν Μελωδόν, τὸν πρίγκιπα τῶν ὕμνογράφων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ ὁποῦ οὗ ὕμνος εἰς τὸν ἅγ. Παντελεήμονα, δημοσιεύεται καὶ ἀναλύεται ἐνταῦθα. Προηγούνται ὕμνολογικὰ εἰσαγωγικὰ πρὸς καλύτεραν κατανοήσιν τοῦ ὕμνου, μετὰ γνώσεως καὶ ἀγάπης συντεταγμένα.

Κ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Τοῦ αὐτοῦ, «Σώφρων μεμνήως» (ὕμνασιολογικὰ εἰς ἅγιον Νεκτάριον τὸν Καρεώτην μετὰ τοῦ Βίου καὶ τῆς Ἀκολοουθίας αὐτοῦ τὸ πρῶτον νῦν ἐκδιδομένων), Ἀθήναι 1979, σελ. 54 (ἀνάτ. ἐκ τοῦ Α' τόμου τοῦ περιοδικοῦ «ΔΙΠΤΥΧΑ» τῆς «Ἐταιρείας Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Μελετῶν»).

Πρώτη ἔκδοσις (editio princeps) τοῦ τε Βίου καὶ τῆς Ἀκολοουθίας ἐνός ἐκ τῶν ἐλάχιστων γνωστῶν Ἀγιορειτῶν δόσιων, ἦτοι τοῦ δόσιου Νεκταρίου τοῦ Καρεώτου. Ἡ ἔκδοσις τῶν σημαντικῶν τούτων κειμένων ἀποτελεῖ συμβολὴν εἰς τὴν γνώσιν τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἱστορίας τῶν ὀρθοδόξων βαλκανικῶν χωρῶν κατὰ τὸν 15' αἰ., ἐχουσῶν — ὡς λέγει εἰς τὰ Προλεγόμενα ὁ κ. Πάσχος — «κοινὸν ἐχθρὸν τὸν δάρδαρον ἀσιάτην καὶ κοινὴν καταγωγὴν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὴν πνευματικὴν του ἀκρόπολιν, ἦτοι τὸ Ἅγιον Ὄρος». Ἀξία ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἡ ἔκδοσις τῆς Ἀκολουθίας ὀλοκλήρου, δάσει τῶν βυζαντινῶν ποιητικῶν μέτρων καὶ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς.

Κ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνει θερμὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου διὰ τῆς ἀποστολῆς παντὸς εἶδους συγγράμματος ἀναφερομένου εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ γενικώτερον εἰς τὸ ἀντικείμενον μελέτης πασῶν τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν.

Διεύθυνσις: Διορθόδοξον Κέντρον Ἐκκλησίας Ἑλλάδος

Ἰασιῶ 1 Ἀθήναι (τ. τ. 140).

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΤΟΥ Ν.Δ. 87/1974

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Άριθμ. { Πρωτ. 3847
 { Διεκπ. 1804 Άθήνησι τῆ 20-10-1979.

Π ρ ό ς

Τόν Ἱερομόναχον Ἀγαθάγγελον Φερτίδην
τέως κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερρών
(ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖται ἵνα ἐμφανισθῆς ἀutoπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Δευ-
τεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τοῦ Ν.Δ. 87/1974 τῆ 13ῃ
Δεκεμβρίου 1979 ἡμέρᾳ Πέμπτῃ καὶ ὥρα 5ῃ μ.μ. ἵνα δικά-
σθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι,
περὶ ὧν κατεδικάσθησθε ὑπὸ τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δι-
καστηρίου τοῦ Ν. 214/1967 εἰς καθάψεις.

Προσπεριηλούμεν σοι, ὅτι, ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὡς ἀνω
ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρα θέλεις δικάσθῃ ἐρήμην.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ο Ἄθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ἄρχιμ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΤΟΥ Ν.Δ. 87/1974

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Άριθμ. { Πρωτ. 3848
 { Διεκπ. 1803 Άθήνησι τῆ 20-10-1979

Π ρ ό ς

Τόν Ἱερομόναχον Γεράσιμον Σελάρον
τέως κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βερροίας καὶ Ναούσης
(ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι ἵνα ἐμφανισθῆς ἀutoπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Δευ-
τεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τοῦ Ν.Δ. 87/1974 τῆ 13ῃ
Δεκεμβρίου 1979 ἡμέρᾳ Πέμπτῃ καὶ ὥρα 5ῃ μ.μ. ἵνα δικά-
σθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι,
περὶ ὧν κατεδικάσθησθε ὑπὸ τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δι-
καστηρίου τοῦ Ν. 214/1967 εἰς καθάψεις.

Προσπεριηλούμεν σοι, ὅτι, ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὡς ἀνω
ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρα θέλεις δικάσθῃ ἐρήμην.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ο Ἄθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ἄρχιμ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Σέμου καὶ Ἰκαρίας

ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† Ο Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

ΤΙΤΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ Ω Ν . Γ . Μ Π Ο Ν Η Σ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀκαδημαϊκός

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

Α) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 15 ἑτησίως

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁμοτ. Καθηγη-
τοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ἡ
Σπουδάζουσα Νεότης. Μάθησις καὶ Βιβλίον. Ἐξ ἀφορ-
μῆς τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἔργου τοῦ Μεγάλου Βασιλείου
«Πρὸς τοὺς Νέους».

Ἡ Ἐκτακτος Συνέλευσις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
(6-7 Νοεμβρίου 1979).

Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπούλου, Καθηγητοῦ τοῦ
Παν/μίου Ἀθηνῶν, 1600 ἔτη ἀπὸ τὴν Κοίμησιν τοῦ
Μ. Βασιλείου (379 1979), Ἐορτὲς καὶ Συνέδριον Θεο-
λογικὸν (14-17 Ὀκτωβρίου).

Ἡλία Β. Οικονόμου, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου
Ἀθηνῶν, Ἡ θεμελιώδης καὶ ἀνυπέροβλος τομὴ τοῦ
Μ. Βασιλείου εἰς τὴν ἐρμηνευτικὴν τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

Μάρκου Α. Σιώτου, Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/
μίου Ἀθηνῶν. Αἱ Κατακόμβαι τῆς Μήλου.

Χρήστου Γιανναρά, Μία στοιχειώδης περιγραφή
τοῦ προβλήματος τῆς διασπορᾶς τῶν ὀρθοδόξων.

Ἀρχιμ. Λεωνίδου Πανταζῆ, Περὶ τῆς Ἱερᾶς
Παραδόσεως.

**Ἡ καταγραφή καὶ φωτογράφησις τῶν ἐκ-
κλησιαστικῶν κειμηλίων τῆ συνεργασία ἐκκλη-
σίας καὶ πολιτείας.**

**Τὸ Συμβούλιον κρίσεως ἀνωτάτων ἐκκλησια-
στικῶν ὑπαλλήλων.**

Παρατηρήσεων στήλη.**Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.****Νέαι ἐκδόσεις.****Παράρτημα.****Κλητήρια ἐπικρίματα.**

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.